

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA INTERNO RABO, ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

September 2019

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtvlo.si/varuh: 11. 10. 2019

Končna redakcija: 10. 10. 2019

Pripravili: Ilinka Todorovski, Anja Nab Huš

Delovodnik, statistika: Eva Semič

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za september 2019

Septembra je prispelo več pohval kot običajno, največ za televizijski prenos papeževega srečanja s Pedrom Opeko.

Več pritožb je vsebovalo očitke o resnih kršitvah Programskih standardov ter Poklicnih meril in načel novinarske etike: nenatančnosti, pristranskosti, posredovanju netočnih in nepreverjenih informacij ter prestopanju meje med duhovitim in vulgarnim oz. žaljivim.

Varuhinja je posredovala številna pojasnila ter zapisala več mnenj in priporočil, med drugim glede podajanja številčnih podatkov, sklicevanja na neuradne vire, celovitosti, podpisovanja avtorjev pod spletnimi članki, ustreznim opisom vsebin oddaj, objavljenih na spletu, upoštevanja načela dobrega okusa v satiri in tudi pri izbiri oblačil.

Ali lahko novinar RTV piše za drug medij? Na podlagi konkretne pritožbe je varuhinja predlagala široko notranjo razpravo o javnih objavah in nasploh različnih oblikah javnega delovanja programskih ustvarjalcev, zaposlenih in zunanjih sodelavcev RTV Slovenija. Nanizala je več dilem s tega področja, napisala mnenje in priporočilo ter se zavzela za ustrezno ureditev.

Kazalo

TELEVIZIJA SLOVENIJA	4
I. INFORMATIVNI PROGRAM.....	4
Odstotki ali odstotne točke: napaka se ponavlja	4
Neuradne informacije o usodi Plečnikovega stadiona	5
Koda o elektronski cigareti: pristransko ali večplastno?	8
O primernem videzu in oblačilu voditeljev.....	10
Kdaj imamo pravico do levih in desnih mnenj?.....	11
Predpriprave gostov oddaje Globus	12
Članstvo v Forumu 21 – relevanten podatek?	12
Pohvale informativnim vsebinam.....	13
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	14
Hvala, ker ste prenašali papežev obisk pri Pedru Opeki!	14
Pohvale filmov in nadaljevanj.....	15
III. RAZVEDRILNI PROGRAM.....	16
Oddaja Kaj dogaja?: duhovito, vulgarno ali žaljivo?	16
Neduhovit skeč v Popevki 2019.....	17
Glasba na televiziji: gledalka pogreša popularno glasbo.....	18
Nagradna igra kviza Vem!.....	19
O novi sezoni Vikend paketa	19
IV. ŠPORTNI PROGRAM.....	19
Ob robu športnega prenosa o Prekmurju in madžarščini	19
Odbojarska pravljica: zakaj je nismo mogli gledati na TV SLO?	20
V. PROGRAM PLUS	21
Dobro jutro: vodenje pogovorov.....	21
VI. TV MARIBOR	22
Pohvali za vsebine jutranjih oddaj.....	22
RADIO SLOVENIJA	22
I. RADIO PRVI	22
Studio ob 17ih: o vlogi voditelja	22
O geografski legi vasi Peroj.....	23
Koga vabite pred mikrofoni in zakaj?	23
Pohvala Duhovni misli	24
II. VAL 202.....	25
Res vedno eni in isti glasbeniki?	25
III. SPLOŠNO.....	25
Kam je odšla narodnozabavna glasba?	25
MMC.....	26

I. VSEBINA.....	26
Adria propada, njena letala pa so še v zraku.....	26
Priključitev/vrnitev Primorske	27
O natančnosti v poročanju o izraelskih volitvah.....	27
O poročanju s festivala mladih v Stični.....	28
(Ne)podpisovanje člankov	29
Komentiranje na spletnem mestu rtvslo.si	30
II. STORITVE	31
RTV 4D: težave pri časovnem premikanju.....	31
Zakaj ni bilo mogoče brati komentarjev?	31
RTV SLOVENIJA	32
I. SPLOŠNO.....	32
Ali lahko novinar RTV piše za drug medij?.....	32
II. JEZIKOVNA KULTURA	35
Beseda podcast ni slovenska!.....	35
Jezikovna izobraženost zaposlenih na RTV.....	36
III. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM.....	36
Zakaj posnetek ni podnaslovljen za gluhe in naglušne?.....	36
IV. OGLAŠEVANJE	38
Sporen oglas z zdravstveno vsebino?	38
V. RTV PRISPEVEK.....	38
Zakaj moram plačevati prispevek, čeprav ne gledam televizije?	38
VI. VARUHINJA	39
Skupina za poenotenje jezikovnih smernic	39
PRILOGA	40
Jezikovna smernica glede podnaslavljanja anonimnih slovenskih govorcev s tonsko spremenjenim glasom v televizijskih programih	40
STATISTIKA.....	41

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

Odstotki ali odstotne točke: napaka se ponavlja

Gledalec in poslušalec **A. I.** je dvakrat v enem tednu opazil napako pri podajanju številčnih podatkov, ko ni bila upoštevana razlika med odstotki in odstotnimi točkami.

Prvo pritožbo je podal ob poročanju o izidu avstrijskih parlamentarnih volitev v radijski Drugi jutranji kroniki in v televizijskih Poročilih ob 9h (23. 9.):

»Že ves dan v vaših informativnih oddajah objavljate novico, da je na volitvah v Avstriji svobodnjaška stranka svoj položaj poslabšala za 10 odstotkov.

Dejstvo je, da je svobodnjaška stranka na prejšnjih volitvah dosegla 26% delež, včeraj 16% delež. Razlika je 10 odstotnih točk ali zmanjšanje za 40 odstotkov, nikakor pa ne zmanjšanje za 10 odstotkov.

Vaši sodelavci očitno niso pozorni ali celo ne razumejo, da so razlike med odstotki odstotne točke in ne odstotki. Od največje medijske hiše v SLO se pričakuje vrhunska strokovnost in kompetentnost, ne pa »šlamastika«.

Varuhinja je odgovorila, da je uredništvo novinarko opozorilo na napako, v radijskem in televizijskem poročilu ob 13h je bila uporabljena ustrezna formulacija.

Pritožnik **A. I.** je v odzivu menil, da gre »za širši problem«, zato je izrazil pričakovanje, »da bo odgovoril še kdo od vodilnih oziroma urednikov predvsem z idejo, kako to odpraviti.«

Varuhinja je odgovorila:

»Menim, da se vsakomur lahko pripeti napaka, zlasti dopisniku, ki s terena servisira več oddaj in programov hkrati. Verjamem, da novinarka po tej neprijetni izkušnji iste napake ne bo več ponovila. O tem, kdo je napako preslišal in jo spustil v eter, tako v radijska kot televizijska poročila, ne da bi nanjo pravočasno opozoril novinarko, težko sodim. Ne morem pa se strinjati s pavšalno oceno, da nihče na RTV ne razlikuje med odstotki in odstotnimi točkami. S tem tudi ne želim reči, da napak in površnosti ni ali da jih je mogoče odpraviti z zamahom roke. Menim pa, da že opozorila, kakršno je vaše, dosežejo svoj namen: resno razpravo v uredništvih.«

Pritožniku je odgovorila tudi odgovorna urednica Informativnega programa **Manica J. Ambrožič**:

»... s kolegi z radia smo se o napaki pogovorili. Če je javljanje v živo ali če urednik teksta ne vidi v naprej, težko prepreči napako. Kakšen spodrseljaj se zgodi tudi v časovni stiski, ki jo ima urednik ali pa novinar. In v tem primeru je bilo tako.

Vsekakor se vsi dobro zavedamo razlike med odstotki in odstotnimi točkami, a včasih prihaja do spodrseljajev. Nenamernih. In takoj, ko jih opazimo, jih popravimo. Tako je bilo tudi v ponedeljek.«

Napaka se je ponovila v Odmevih (1. 10.). Nanjo je vnovič opozoril **A. I.**:

»... menim, da je problem razlikovanja odstotki - odstotne točke res večji, kot ga želite zaznavati.

Pri komentarju razlike med povečanjem števila potnikov v svetu (leta 2017 + 6,7 odstotno povečanje, leta 2018 + 4,3 odstotno povečanje) je novinarka komentirala, da gre za padec za 2,4 odstotke. Zaključek je seveda nepravilen, gre za znižanje za 2,4 odstotne točke oziroma za 36 odstotkov ($4,3 / 6,7 = 0,64$).«

Varuhinja je v odgovoru spomnila na mnenje s priporočilom, ki je zapisano v poročilu za december 2018 (str. 12) in zapisala novo **PRIPOROČILO**:

»Tokrat bo moje priporočilo uredništvom konkretnije: predlagala bom, da se o podajanju in interpretaciji števil (rast/padec, naraščanje/upadanje, povečanje/zmanjšanje/krčenje, trend, odstotek, odstotna točka, delež itd.) podrobneje pogovorijo, morda skozi delavnice in krajša izobraževanja.«

Odgovorna urednica **Manica J. Ambrožič** je napovedala, da bodo v uredništvu pripravili izobraževanje o uporabi statističnih podatkov ter o podajanju in interpretaciji števil.

Varuhinja še meni, da gre za tipično napako, ki bi jo bilo smiselno popraviti oz. razjasniti sproti. Številni evropski mediji, tudi radijski in televizijski, imajo v ta namen vzpostavljeno posebno spletno točko (v angleščini običajno z imenom »Corrections/Clarifications«). Pisarna varuhinje je opravila analizo primerov dobrih praks s tega področja. O možnostih uveljavitve podobnega mehanizma bo varuhinja skušala do konca leta opraviti razpravo s posameznimi uredniki oz. uredništv.

Neuradne informacije o usodi Plečnikovega stadiona

Na varuhinjo je bila so-naslovljena pritožba **J. P.** glede prispevka o usodi Plečnikovega stadiona (Dnevnik, 28.8.2019). Pritožnica je menila, da je bilo sklicevanje na neuradne informacije neprimerno:

»V prispevku je bila posebej sporna navedba, da naj bi Joc Pečecnik po vaših informacijah v kratkem dobil gradbeno dovoljenje za gradnjo na območju Plečnikovega stadiona. Širjenje te "govorice" je neetično, nestrokovno in ne-objektivno. Ker postopek še teče, je vsaka omemba izida špekulacija. Postopek za pridobitev gradbenega dovoljenja zaenkrat še poteka, kot upravni postopek naj bi ta potekal neodvisno in brez pritiskov. V njem imajo poleg stranke (investitorja) pravni status tudi stranski udeleženci, ki imajo zagotovo pravico izvedeti novice o postopku neposredno od organa, ki ga vodi, ne pa iz medijev v obliki čenč. Novinarka ni opravila osnovne naloge, da bi preverila, v kateri fazi je omenjeni postopek in kako »hitro« se ta sploh lahko zaključi.

Neuravnoteženo, ozko in neverodostojno poročanje je v prvi vrsti žaljivo do stranskih udeležencev v tem postopku, ki so po obstoječi zakonodaji upravičeni do enake obravnave in nepristranskosti. Poleg tega tako poročanje ni v interesu objektivno obveščene javnosti ter varstva pravne države.

Sprašujem:

1. Kako novinarka in urednica utemeljujeta sklicevanje na neimenovan vir pri navedbi govorce?
2. Kako je je nonšalantna omemba "naših informacij" v skladu z načeli Natančnosti in Preverjanja dejstev, še zlasti glede na zelo jasno dikcijo iz Poklicnih merila in načel

novinarske etike v programih RTV Slovenije: "Novinarji in uredniki RTV Slovenija morajo spoštovati temeljno profesionalno pravilo, da je treba vse podatke pred objavo preveriti. Če to ni mogoče, je nujno navesti vir. Ko gre za uredništvu znan in verodostojen vir, ki pa ne želi biti imenovan, se je mogoče zateči k uporabi besednih zvez: iz zanesljivega vira, naš preverjeni vir, iz dobro obveščenih virov, iz diplomatskih virov, iz virov, ki so blizu..., in podobnim. V programih RTV Slovenija praviloma ne uporabljamo besednih zvez, kot so: govori se, pravijo, da; slišati je, naj bi." [poudarek dodan]

3. V čigavem interesu je objava govornice o izidu upravnega postopka medtem ko ta postopek teče?»

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa **Manice J. Ambrožič**:

»Novinarka nikjer v prispevku ni trdila, da je bilo gradbeno dovoljenje Jocu Pečičniku že izdano, niti, da ga bo dobil.

V napovedi prispevka smo povedali, da naj bi Joc Pečičnik po naših informacijah gradbeno dovoljenje v kratkem dobil. Sklicevanje na neuradne, a zanesljive informacije, v novinarstvu povsem običajno in skladno z vsem poklicnimi standardi, tudi Programskimi merili. Koretno smo povedali, da je sicer postopek v teku in tudi, da uradne ustanove naših informacij ne morejo potrditi.

Objava te neuradne informacije je v interesu javnost, saj se zgodba vleče že vrsto let, o zapletih pa poročamo vsi mediji in tudi iščemo razloge, zakaj je do njih prihajalo.

Naj poudarimo, da je novinarka v prispevku pustila tudi odgovor Pečičnika, da država stadion še vedno lahko odkupi.

Dodajmo še, da smo te neuradne informacije dobili prvi in tudi poročali smo o njih prvi, je pa pred dnevi članek s praktično enakimi informacijami objavil tudi časnik Dnevnik.«

Varuhinja je bila seznanjena tudi z nadaljnjo korespondenco med pritožnico in odgovorno urednico. Na izrecno prošnjo pritožnice je tudi sama s kratkimi mnenji odgovorila na njene dileme:

»1. Ali je poročanje o sleherni zadevi, ki še poteka, mogoče označiti za špekulacijo, čenčo in govorico?

Menim, da ni tako in da sodi spremljanje javno relevantnih tematik v različnih fazah – od pojava do razrešitve – med temeljne novinarske dejavnosti. Novinarji lahko spodbudijo javno razpravo o zanimivih vsebinah, v primeru družbenih deviacij lahko novinarska razkritja prispevajo že k samemu začetku različnih postopkov. Ko gre za kompleksne zadeve, se od novinarjev pričakuje, da z dolžno pozornostjo bdijo nad razvojem in da o ugotovitvah občasno seznanjajo javnost (t. i. follow up), še zlasti, če gre za dolgotrajno in razvejano reševanje (zapletanje, zavlačevanje), v katerem sodelujejo državni organi, se uporablja javni denar in morda vzpostavlja nova (slaba ali dobra) praksa. Uredništvo ni dolžno zabeležiti slehernega premika v razvoju dogajanja. O vsakokratnem poročanju uredništvo presoja po različnih merilih: aktualnosti, pomembnosti, ekskluzivnosti, raznovrstnosti (glede na ostale prevladujoče teme v oddaji) itd. Pri odločanju, kdaj gre za izrazitejšo zasuke (ali zastoje), ki jih je vredno umestiti v oddaje, se uredniki opirajo na svoje izkušnje, poklicno znanje in vedenje ter pristojnosti.

2. Ali se novinar sme sklicevati na neuradne vire in pri tem uporabiti besedno zvezo »naj bi«?

Menim, da je urednica ustrezno pojasnila pomen neuradnih virov za opravljanje novinarskih nalog. Menim pa tudi, da je pri sklicevanju na neimenovane vire potrebno vsakokratno novinarsko in uredniško tehtanje o (1) verodostojnosti vira, (2) o informacijski vrednosti informacije, pridobljene iz neuradnega vira in (3) o tem, kako občinstvu predstaviti neuradni vir. Urednica je zagotovila, da so se za objavo odločili, ker viru zaupajo in ker je bila objava po uredniški presoji v javnem interesu. Iz strukture prispevka je bilo razbrati, da je tudi v času, ko je izdaja gradbenega dovoljena (po neuradnem viru) v sklepni fazi, še veliko več vprašanj, kot odgovorov, od čisto konkretnih, kako ohraniti spomenik in omejiti megainvesticijo, do čisto splošnega: zakaj država nekaj zaščiti, nato pa prepusti propadanju.

Glede opredelitve vira pa se strinjam z vašim zapisom, da prav veliko možnih verodostojnih neuradnih virov v konkretni zadevi ni: verodostojni vir, ki lahko z gotovostjo napove, kako se bo postopek končal, je organ, ki o tem odloča. Zato bi bilo smiselno navesti, da je bila informacija pridobljena iz virov blizu pristojnemu ministrstvu (čeprav to kasneje formalno informacije ni ne potrdilo ne zanikalo). Če pa so bile vir stranke v postopku (investitor, občina, stanovalci), pa se seveda zastavlja logično vprašanje o verodostojnosti takšne informacije.

V zvezi z uporabo besedne zveze »naj bi« pritrjujem, da jo Poklicna merila in načela novinarske etike odsvetujejo. Menim pa, da jo je dovoljeno uporabiti, kadar je iz stavka ali konteksta mogoče nedvoumno razumeti, kdo je vir informacije, da se bo nekaj zgodilo. Takšna je tudi dolgoletna praksa. V konkretnem primeru ni bilo tako. Zato je tembolj problematična uporaba trdilne oblike v grafičnem poudarku napovedi prispevka (Pečecnik bo v kratkem dobil gradbeno dovoljenje) in naslovu spletnega članka (Pečecnik bo dobil gradbeno dovoljenje za Bežigradski stadion). Pravilen grafičen naslov v napovedi bi se glasil: Pečecnik bo po naših informacijah v kratkem dobil gradbeno dovoljenje. Razumem pa, da se je uredništvo za objavljeno obliko odločilo zaradi racionalizacije in da je štelo, da se iz istočasno govorene vsebine razume zadržek. Pri tem lahko pritrdim, da je posamezno novinarsko poročilo v informativnih oddajah treba obravnavati kot celoto, ki jo tvorijo: napoved prispevka, besedilo grafičnih poudarkov, prispevek, posnetki, fotografska in grafična oprema in morebitni zvočni poudarki (glasba, zvok okolja).

V spletni (arhivski) objavi, ki lahko deluje tudi kot samostojno sporočilo, pa so - kot ste opazili - naslov ustrezno spremenili v vprašalno obliko (Bo Pečecnik dobil gradbeno dovoljenje?).

Dodajam še mnenje, da je pri zaupanju neuradnim virom smiselna čim večja zadržanost, saj je za verodostojnost medija pomembno, da se napovedano dejanje zgodi.

3. Ali mora novinar v slehernem prispevku o kompleksni zadevi pridobiti informacije pri vseh vpletenih in zainteresiranih strane?

Zlasti v kontroverznih zadevah, kjer se krešajo mnenja vpletenih, opazovalcev, stroke in javnosti, je treba vsebine podajati čim bolj celovito. V konkretnem primeru je novinarka vprašala državo, investitorja, stroko, občino in državo, pri čemer so izjave pred kamero podali prvi trije. Zagotovo je v tej zadevi še več interesov, ki jih avtorji prav tako predstavljajo v novinarske prispevke. Pri vsakokratnem odločanju o tem, kateri vidiki bodo vključeni v prispevek, pa so bistveni fokus, zorni kot in kontekst objave. Menim, da je konkreten prispevek zajel dovolj širok razpon informacij, da ga lahko označimo za celovitega. «

Varuhinja je odgovorni urednici **predlagala, da se v uredništvu zlasti podrobno pogovorijo o uporabi neimenovanih virov, saj bi bilo odgovorno do občinstva, da je sklicevanje na takšne vire povsem nedvoumno.**

Pritožnica s pojasnili ni bila zadovoljna. Vztrajala je, da je šlo za napako in kršitev kodeksa.

Koda o elektronski cigareti: pristransko ali večplastno?

Gledalec Č. E. se je pritožil nad oddajo Koda (TV SLO, 24. 9.) o škodljivosti elektronskih cigaret; menil je, da je javna televizija škodila celotni industriji in tudi podjetnikom, ki se v Sloveniji zakonito ukvarjajo s prodajo tega izdelka:

»... vse skupaj je bilo eno veliko ustrahovanje ljudi, ki so prestrašeni, zmedeni saj domnevajo, da se bodo po novem zastrupili z elektronsko cigareto. (...) Gre več kot očitno za medijsko gonjo proti edini pravi alternativni za tobačne cigarete, katera je po študijah Anglije najmanj 95% manj škodljiva od klasičnih cigaret. Ta podatek navaja Public Health England. Pri njih tudi priporočajo elektronske cigarete kot naj učinkovitejšo in veliko manj nevarno alternativo, trgovine z e-cigareti pa odpirajo celo v zdravstvenih domovih in bolnicah kot navaja članek v znanem angleškem mediju The Guardian.

Naše stranke vedo kako je, ko prenehaš kaditi cigarete čez noč in imajo zdravniška potrdila, ki dokazujejo nasprotno navedbam objavljenim javno v vaši oddaji. Te ljudje so zgroženi, razočarani in dvomu vaše verodostojnosti. (...) V Republiki Sloveniji je prodaja mlajšim od 18 let strogo prepovedana česar se tako pri nas kot tudi v drugih podjetjih strogo držimo od kot torej informacija, da je toliko mladih uporabnikov vejpa? Zakaj v sami oddaji niso navedeni viri?

Mislim, da bi kot državna televizija morali predstaviti obe plati dogajanja z ustreznimi, navedenimi raziskavami in dokazi.«

Odgovor je pripravila urednica oddaje Koda **Vesna Pfeiffer**:

»Povod za temo je bilo opozorilo Nacionalnega inštituta za javno zdravje, v katerem odsvetuje uporabo elektronskih cigaret. Opozorilo je NIJZ izdal na podlagi več sto primerov resnih pljučnih obolenj med večinoma mladimi uporabniki elektronskih cigaret v ZDA, med katerimi je bilo tudi nekaj smrtnih primerov. Zato smo v oddaji Koda dali poudarek predvsem mladim uporabnikom e-cigaret, saj so v prejšnjem šolskem letu slovenski šolski delavci zaznali uporabo elektronskih cigaret v skoraj 40 odstotkih osnovnih šol in v več kot polovici srednjih šol. Najstniki so tudi sicer osrednja ciljna skupina in potencialni dolgoletni kupci izdelkov tobačne industrije. V prispevku smo dali besedo tudi mladoletnemu srednješolcu, ki je uporabnik e-cigaret. Stroka namreč opozarja, da uporaba elektronskih cigaret pri mladih poveča tveganje za začetek kajenja tobaka in pelje v dolgotrajno odvisnost od tobaka.

V studio praviloma povabimo strokovnjake s področja, ki ga obravnavamo. Tokratna gosta sta jasno povedala, da o dolgoročnih posledicah vdihavanja arom in ostalih sestavin elektronskih cigaret, danes še ne moremo govoriti, te bodo znane čez nekaj desetletij. Že danes pa so znane posledice kajenja klasičnih cigaret, ki so že dolgo v uporabi: v 20. stoletju je zaradi kajenja umrlo 100 milijonov ljudi, v 21. pa stroka pričakuje milijardo smrti. Naj dodam, da novi tobačni izdelki – elektronske cigarete in izdelki po principu segrevanje brez gorenja – sodijo med povezane izdelke, ki jih slovenski protitobačni zakon obravnava enako kot

tobačne izdelke. V skladu z zakonodajo zato s trditvami o domnevni neškodljivosti gledalcev ne smemo spodbujati k nakupu povezanega izdelka, ker naj bi bil slednji manj škodljiv od cigaret.«

Pritožnik s pojasnilom ni bil zadovoljen, varuhinjo je izrecno prosil za obravnavo zaradi očitane pristranskosti in posredovanja netočnih informacij. Iz odgovora **varuhinje**:

»Povsem lahko razumem vašo zaskrbljenost zaradi kritičnega odziva slovenske javnosti na dogajanje v ZDA in nerazumevanje razlik med ameriško in evropsko regulativo področja, kar lahko vpliva in se lahko negativno odraža na vaše podjetniško delovanje.

Menim pa, da oddaji Koda, zaradi katere ste mi pisali, ni mogoče očitati sodelovanja v nekakšni neinformirani kampanji proti e-cigaretam. Če si boste oddajo še enkrat pogledali, boste opazili, da so novinarke in gosta izrecno povedali naslednje (povzemam poudarke):

- povod za oddajo je bilo opozorilo NIJZ, v katerem odsvetuje uporabo e-cigaret
- e-cigareta je za nekatere pripomoček za odvajanje od kajenja, za nekatere nadomestilo za cigarete, za nekatere pa nova pot v odvisnost
- resni dokazi o apriorni škodljivosti e-cigaret ne obstajajo
- za osebo, ki pred tem ni kadila, ni mogoče govoriti o popolni neškodljivosti, saj vseh dolgoročnih posledic vdihavanja arom, topil in drugih kemikalij ni mogoče z gotovostjo predvideti
- iz tujine poročajo o obolenosti in celo smrti zaradi posameznih oblik e-kajenja (primer ZDA)
- v Sloveniji in Evropi ni primerov zastrupitev, kakršne so v ZDA ali v nekaterih drugih državah
- regulativa v EU je bistveno strožja kot v ZDA, tako glede deleža nikotina kot glede drugih substanc in nadzora e-cigaret
- v različnih državah sveta se opaža podoben trend, in sicer širjenje e-cigaret med mladimi in najmlajšimi, ponekod lahko že govorijo o epidemiji nove odvisnosti
- e-cigareta je po ocenah Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) za kadilca manj škodljiva od tobačnih izdelkov, ki jih je užival pred tem
- e-cigareta lahko olajša opuščanje kajenja tobačnih izdelkov
- NIJZ za pomoč pri odvijanju od tobačnih izdelkov priporoča druge metode, ki so bolj strokovno preverjene
- zaskrbljujoče je, da mladi e-cigareto doživljajo kot povsem neškodljivo in sestavin sploh ne poznajo
- posebej nevarno je, če mladi sestavine nenadzorovano kupujejo po spletu in si sami mešajo spojine
- na širjenje e-cigarete vplivajo tudi promocijski prijemi, ki so podobni tistim, ki so se uporabljali v tobačni industriji
- v nekaterih državah sveta se odločajo za omejitve ali prepoved e-cigarete.

Menim, da so bile prek oddaje Koda, ki je po zasnovi izobraževalno-potrošniška oddaja, občinstvu posredovane najrazličnejše informacije, ki lahko posamezniku olajšajo razumevanje in odgovorno odločitev: ali bodo uporabljali e-cigareto ali ne, na kaj morajo biti pri tem pozorni, kakšne so razmere v Sloveniji in kakšne po svetu, kaj pomeni e-cigareta za mladostnike in kaj za tiste, ki se odvajajo od kajenja, kaj o tem pravi zdravstvena stroka. Menim tudi, da je urednica oddaje Koda povsem ustrezno pojasnila fokus in kontekst obravnave.

V oddaji ni bilo agitiranja zoper konkreten izdelek ali konkretno podjetniško pobudo oz. dejavnost. Pri podajanju konkretnih števil so bili navedeni viri. Prikaz je bil večplasten.

Na podlagi teh ugotovitev menim, da vaša pritožba ni upravičena. Menim, da vaši uporabniki, ki so vas opozorili na oddajo, morda niso spremljali celote podanih informacij, saj trditev, ki jih omenjate v obeh pritožbah, v oddaji dejansko ni bilo.«

Gledalec z odgovorom ni bil zadovoljen, menil je, da so gledalci »prisiljeni po resne in resnične informacije iti drugam.«

O primernem videzu in oblačilu voditeljev

Gledalka **E. E. R.** je izrazila naklonjenost programom TV Slovenija, varuhinji pa je pisala, ker jo je zmotilo oblačilo voditeljice Tarče (26. 9., TV SLO 1).

»Menim, da resna gospodarsko politična razprava kar kliče po neki solidni obleki voditeljice, ne pa tesno oprijete, izzivalno " nameščene " okoli bokov (...) Hvala za čas in prisrčno pozdravljeni na TV, za katero - verjemite- se borim na vseh družbenih- družabnih omrežjih in v vseh anketah, ki so namenjene medijem !!! Menim, da za denar 12 evrov , ne moreš kupiti niti dobre karte za kino.... «

Odgovor **Manice. J. Ambrožič**, odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija:

» V naših oddajah si vedno in brez izjeme prizadevamo, da je v ospredju vsebina, torej teme, novice in analize. Držimo se pravil oblačenja za voditelje informativnih oddaj, ki od nas zahtevajo zadržan in nevpadljiv slog.

Zavedamo se torej določil Poklicnih meril in načel novinarske etike, ki opozarjajo:

»**10.1 Dober okus:** Programi RTV Slovenija morajo spoštovati in izražati splošno sprejete vrednote v slovenski družbi in upoštevati omejitve, ki se nanašajo na dober okus, nespodobnost, cenenost ali spolno izzivanje.«

Vsekakor namen kolegice, ki je stilistka oddaje Tarča, niti kolegice voditeljice ni bil nespodobnost ali spolno izzivanje. Namen izbire obleke je bil nevpadljivost in urejenost. Zahvaljujem se za mnenje gledalke in izrekam poklon za podporo našemu javnemu zavodu.«

Iz dodatnega pojasnila **varuhinje**:

»Pojasnjujem, da videz nastopajočih v javnem mediju ne more biti prepuščen okusu vsakega posameznika, ampak veljajo tudi določena pravila.

V poklicnih merilih in načelih novinarske etike je temu posvečena tudi točka

20. Etika nastopanja in oblačenja, v kateri med drugim piše: »Nastopajoči v TV-programih RTV Slovenija in tehnične ekipe, ki delajo v javnosti, so dolžni skrbeti za urejen videz. Pri poročanju s formalnih dogodkov (seje, kongresi, razstave) in pri vodenju studijskih oddaj so voditelji in novinarji dolžni nositi formalna oblačila. Pri poročanju s terena ali kriznih žarišč ne veljajo tako stroga pravila oblačenja. Nastopajoči v drugih oddajah so oblečeni v skladu z zasnovo oddaje.«

Pojasnjujem še, da za videz in oblačila nastopajočih (razen gostov) skrbijo stilisti, maskerji, garderoberji, ki izbirajo oblačila, ki najbolj ustrezajo zasnovi oddaje. Zagotovo je bil pri oddaji, ki vas je zmotila, zgrešen namen, saj mora biti oblačilo takšno, da ga gledalec pravzaprav niti ne opazi.«

Kdaj imamo pravico do levih in desnih mnenj?

Pritožnik **F. P.** je menil, da RTV Slovenija krši številne predpise s področja varovanja človekovih pravic, od ustave do različnih zakonov, ker ne posreduje levih in desnih pogledov na svet.

»Zakaj RTV kot javni medij, ki ga plačujejo vsi slovenski državljani, ne spoštuje v svojih političnih oddajah ustavno demokratično načelo, da imajo gledalci oziroma poslušalci pravico slišati obe mnenji, mnenje leve in mnenje desne opcije o vprašanju, ki je predmet razprave na RTV, kar se odraža v tem, da je predstavljena le leva opcija mišljenja.«

Ker je gledalec kot primer navedel oddajo Studio City, je zasnovo oddaje pojasnila urednica **Alenka Kotnik**:

»V uredništvu se pri snovanju oddaje Studio City trudimo iskati zanimive, aktualne in tudi prezrte teme, ki se jih lotevamo v skladu z novinarskim kodeksom, Programskimi standardi RTV Slovenija in zakoni, ki urejajo njeno delovanje.

Oddaja ima pečat alternative, tako po tematikah kot pristopu in k temu stremimo tudi v času poplave različnih medijev in množice informacij.

Zavračam navedbe, da pri oblikovanju oddaje sledimo kateri koli stranki ali političnemu programu, saj smo snovalci oddaje po dolgoletnem stažu delovanja v medijskem prostoru dovolj izkušeni, da znamo prepoznati politično agendo in hkrati dovolj profesionalni, da se zavedamo svoje odgovornosti do javnosti na eni in Televizije Slovenija kot javnega medijskega servisa na drugi strani.«

Odgovorila je tudi odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**:

»Naj kot odgovorna urednica IP TVS dodam, da javnost z oddajami, ki jih pripravljamo v Informativnem programu TVS, od dnevnoinformativnih oddaj, oddaj in prenosov parlamentarnega programa do tedenskih oddaj in naših odmevnih raziskovalnih projektov zelo celovito obveščamo o najpomembnejših dogodkih in temah, ki krojijo našo realnost, v naših oddajah pa dogodke z zelo široko in pluralno paleto mnenj postavljamo v celovit in verodostojen kontekst. Naš program ni le Studio City, ki je pred dnevi praznoval 30 let, a je tudi Studio City. Vsaka oddaja je del večjega in pluralnega mozaika našega programa.«

Varuhinja je dodala:

»Pojasnjujem, da kot varuh pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija nimam pooblastil za interpretiranje ustave in zakonov, lahko pa vam podam pojasnilo o [Programskih standardih](#), [Poklicnih merilih in načelih novinarske etike](#) ter zasnovi oddaje, ki ste jo izpostavili.

Pojasnjujem, da pluralnosti in uravnoteženosti v podajanju programskih vsebin ni mogoče razumeti kot aritmetično izravnavo med dvema različnima pogledoma na isto tematiko, ne glede na to, katero ločnico imamo v mislih. Celovitost v podajanju informacij ne pomeni, da morata biti o sleherni temi podani nasprotujoči si mnenji, da mora npr. argumentom stroke ali znanosti slediti enakovredno mnenje skeptičnih laikov. Enako velja tudi za razlike v političnih, strankarskih, vrednostnih, ideoloških itd. pogledih, ko ni mogoče pričakovati, da bi sleherni prispevek ali oddaja vsebovala takšen prikaz mnenj, kot bi ga morda pogojno lahko označili za »levi« in »desni« pogled na posamezne tematike, da bi ga uravnavali po strankarskem ključu ali s štoparico v rokah.

Naloga javnega medija v demokratičnih družbah je podajanje točnih, nepristranskih, preverjenih in celovitih informacij. Menim, da je zlasti v prikazu kontroverznih tematik, ki delijo javnost in celo stroko, vsebine treba podajati tako, da se javnost s posredovanjem pojasnil, ozadij in različnih pogledov opremi za odgovorno sodelovanje v družbenem življenju in demokratičnih procesih.

Menim, da RTV Slovenija te naloge izpolnjuje skozi številne in raznolike oddaje v različnih programih in medijih (osem radijskih programov, pet televizijskih kanalov, novičarski portal, teletekst itd). Nad uresničevanjem javnega interesa, ki je opredeljen v programskih standardih, bdi programski svet, ki ga sestavljajo predstavniki javnosti.«

Pritožnik se je zahvalil, javnemu mediju zaželel uspešno delovanje in se med drugim strinjal, da »ni možna natančna aritmetika v demokratični pluralnosti«.

Predpriprave gostov oddaje Globus

Gledalec **A. M.** se je odzval na oddajo Globus o sestavljanju nove Evropske komisije (19. 9. na TV SLO 1), v kateri je gost oddaje drugega gosta napačno poimenoval:

»Primerno bi bilo, da se gosti v oddajah predhodno seznani in tudi osvojijo pravilne nazive, imena, priimke, s čimer se lahko izognejo zadregam z naslavljanji kot " moj predhodnik, gospa poleg mene ipd :-).

Očitek leti na urednika, g. Adrijan Bakič pa je nesporno kvaliteten in perspektiven zunanjepolitični novinar.«

Varuhinja je pritožbo vednost in razmislek posredovala uredništvu, pritožniku pa med drugim odgovorila:

»Tudi sama sem spremljala oddajo in opazila, ko je kamera ujela zadrego napačno poimenovanega gosta. Imate prav: zadrego smo čutili tudi gledalci. Verjamem, da je bilo neprijetno tudi drugemu gostu, ki je po oddaji (ali že prej) zagotovo opazil svojo napako.

Iz novinarskih in uredniških izkušenj lahko povem, da se takšne zadeve primerijo komurkoli: vsakemu nastopajočemu, vsakemu sogovorniku, celo tistim, ki so dolgoletni kolegi ali znanci. Primeri se lahko celo voditelju. Zadostuje trenutek nezbranosti. Lahko pa gre za čisti lapsus. Voditelji (in uredniki, ki lahko med oddajo intervenirajo v studiu) se morajo v hipu odločiti, ali bodo gostovo napako sami popravili (in jo tako morda nehote še potencirali), ali pa bodo zadevo peljali naprej in v nadaljevanju diskretno podali pravo informacijo.

Zagotovo je lahko eden od razlogov za takšno neprijetnost tudi naglica, v kateri se velikokrat pripravljajo oddaje. Morda uredniki in voditelji dejansko kdaj zanemarijo pomembnost "ogrevalnih" minut, predstavitve in medsebojnega spoznavanja.«

Članstvo v Forumu 21 – relevanten podatek?

Varuhinja je prejela sporočilo **Š. F.**, članice Foruma 21, glede omembe tega združenja v oddaji Tednik (23. 9.), in sicer v prispevku o neetičnem odnosu do čistilk in o slabih plačilih, ki jih prejemajo za delo v dveh elitnih ljubljanskih hotelih. Avtorica je v prispevku navedla, da je eden od lastnikov oz. upraviteljev »sin Hermana Rigelnika, nekdanjega politika in direktorja ACH ter ustanovitelja Foruma 21«:

»Začudila sem se, da je novinarka v zgodbo vpletla naše društvo, ki z zgodbo nima prav nikakršne zveze. Herman Rigelnik je bil res med cca 300 članki, ki so leta 2004 ustanovili

društvo. Gre torej za podatek, star 15 let. Z vidika ažurnega obveščanja javnosti pa bi novinarka, v kolikor se ji je zdel podatek o članstvu relevanten, morala objaviti tudi, da je g. Rigelnik, tako kot mnogi drugi gospodarstveniki, izstopil iz društva že pred skoraj desetletjem.

Postavilo se mi je vprašanje, kaj novinarka sploh skuša povedati gledalcem s podatkom, da je nekdo član Foruma 21? Zakaj je ob različnih članstvih v društvih in združenjih relevantno prav članstvo v Forumu 21? Glede na kontekst prispevka bi rekla, da je šlo za etiketo o elitizmu. To je očitek, ki ga že vrsto leto vztrajno, čeprav neupravičeno ponavljajo nekateri politiki in njihovi mediji. Pri politikih gre pač za politično agendo, ki žal vključuje tudi vsiljevanje namišljenih dejstev. Z vidika novinarskega dela na nacionalni televiziji pa se mi zdi taka poenostavljena diskreditacija nekega društva neprofesionalna in povsem nesprejemljiva.«

Odgovorna urednica Informativnega programa **Manica J. Ambrožič**:

»Naš namen nikakor ni bil diskreditacija, ampak zgolj informacija in gospod Rigelnik je bil ustanovni član Foruma 21. Ni pa bilo v središču prispevka njegovo članstvo v Forumu 21, pač pa je bilo v središču izkoriščanje zaposlenih v hotelih, ki so lastniško povezani z njim.«

Iz **varuhinjin**ega dodatnega pojasnila:

»Strinjam se z urednico, da se prispevek ni poglobljeno ukvarjal z delovanjem Hermana Rigelnika ali Foruma 21, vendar pa sta bila oba omenjena v kontekstu izkoriščanja delavcev v hotelskem podjetju, torej družbeno zavržnega delovanja. Zato sta tem bolj pomembna natančnost in celovitost.

V bežni omembi Hermana Rigelnika je bil podatek o njegovem članstvu v Forumu 21 uporabljen kot bistven označevalec njegovega življenjskega opusa (nekdanji politik, direktor ACH in ustanovni član F21). Ni pa bil omenjen tisti del njegove dejavnosti, ki bi pojasnil njegovo lastniško povezanost z obravnavanim hotelskim podjetjem oz. kontekst menedžerskih prevzemov in tajkunizacije slovenskega gospodarstva. Menim, da je bila to vsebinska pomanjkljivost. Menim, da je zaradi načela natančnosti potrebno pri bežni karakterizaciji posameznikovega delovanja bolj skrbno tehtati, kaj so bistvene in ključne informacije ter kaj je informativna vrednost nekega podatka. V Poklicnih merilih in načelih novinarske etike v točki 1.8. izrecno piše, da "nobeno poročilo ali programska vsebina nista poštena, če ne vsebujeta vseh poglobljenih dejstev oz. vsebujeta nepomembne podatke na račun najpomembnejših dejstev". Prav tako opozarjam na načelo celovitost: če je kot bistvena karakteristika izpostavljeno sodelovanje pri ustanovitvi nekega združenja, bi to načelo terjalo, da se doda tudi znano dejstvo o izstopu iz tega združenja.

Uredništvu sem predlagala notranjo razpravo o omenjenih načelih.«

Pohvale informativnim vsebinam

Septembra je bilo več pohval informativnim vsebinam TV Slovenija. Varuhinja je o njih seznanjala uredništvo.

Gledalec **M. K.** je pohvalil oddajo Intervju, z dne 8. 9.

»Torej včeraj sem gledal Intervju, nek gospod s primorske je bil gost, pokončen, dosleden in jako pameten človek. Hvala Bogu da imamo take ljudi in hvala Bogu da imamo g. Možino ker tole je bilo pa res za čisto desetico !«

Gledalka **A. J.** je pohvalila oddaji Tednik in Studio City, z dne 9. 9:

»Povejte ga. Aščičevi in g. Stefančiču, da sta mi včeraj polepšala večer s svojima oddajana TEDNIK in STUDIO CITY! Še danes imam prijeten občutek, da se vsaj nekateri novinarji ne bojijo povedati (ali vprašati) resnice in da se ne norčujejo iz nas, gledalcev, kot da ničesar ne razumemo.

Zlorabe rejniških otrok in umiranje ljudi v soški dolini so tu, vendar si le malokdo to upa povedati na glas!«

Gledalka **I. P.** je po telefonu pohvalila programe TV Slovenija. Izrecno je pohvalila pogovorne oddaje Lidijske Hren (»škoda, ker je ni več na ekranu«) in Ksenije Horvat (»navdušilo je njeno javljanje iz Prekmurja: bilo je vzorno, res izstopajoče«).

Klicala je tudi gledalka **S.**, ki je pohvalila pogovor z opozicijo in pogovor s predsednikom vlade (16. 9), menila je, da je Tanja Gobec oddaji vodila »konstruktivno«.

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Hvala, ker ste prenašali papežev obisk pri Pedru Opeki!

Varuhinja je po prenosu obiska papeža Frančiška pri Pedru Opeki v Akamasoi na Madagaskarju (8. 9 2019) prejela 24 odzivov. Gledalci so pohvalili odločitev o prenosu in sam potek oddaje ter spraševali o ponovitvi. Iz odzivov:

»Iskrena zahvala ob neposrednem prenosu dogodka v nedeljo, 8. septembra, obiska papeža Franciska pri slovenskem misijonarju Pedru Opeki. Dododek, ki daje obilo upanja in lepote.« (M. R.)

Hvala vam, ker ste omogočili, da so mnogi Slovenci spet občutili dobroto Slovenca, ki deluje med najbolj revnimi na Madagaskarju. Tudi mi smo, sicer zelo na kratko, in samo nekaj utrinkov, gledali prenos. Prijetno je, da človek daleč stran od doma preko RTV Slovenija, prisluhne poročilu o tem velikem dogodku, ne samo za Petra Opeka ampak za vse Slovence. (S. K.)

»Rada bi se Vam zahvalila, da ste omogočili današnji (izredni) prenos Papeževa obiska v Akamasoa. Vesela sem in počaščena in se Vam iz srca zahvaljujem tudi v imenu vseh malgašev ki živijo v Slovenji. Okoli 10 nas je.« (T. G.)

»Omogočili ste nam danes prenos srečanja Papeža Frančiška in našega misijonarja Petra Opeka! S tem ste pokazali odprtost vaše televizijske hiše, da cenite delo naših misijonarjev! Zahvala voditeljici s. Romani in g. Jožetu Možini!« (T. Š.)

»Najlepša hvala vsem, ki ste pripomogli, da ste včeraj predvajali na TV čudovito dogajanje na Madagaskarju; če bo kdaj še kaj podobnega, se priporočam.« (Š. B.)

»V svojem imenu in v imenu družine se Vam najlepše zahvaljujem za prenos obiska papeža Frančiška pri slovenskem misijonarju na Madagaskarju, g. Petru Opeki ter za poročanje o tem obisku pri TV devniku ob 19h in pri odmevih. Srčno upam, da bo to postalo bolj pogosta praksa na RTV SLO.« (T. K.)

»Iskreno sem bil presenečen in vesel, ko sem slišal, da boste 8.9. na drugem programu TV pripravili prenos obiska papeža Frančiška pri Pedru Opeki na Madagaskarju. Po spremljanju prenosa se je v meni naselila tudi iskrena hvaležnost, ker ste se odločili za ta korak in tako Slovenkam in Slovencem omogočili spremljanje nedvomno zgodovinskega in svetovnega dogodka, ko je prišel papež k našemu rojaku in bil pri njemu skoraj 2 uri. Najbrž bo prihodnost še bolj pokazala pomen in vrednost tega dogodka. In v Sloveniji bomo lahko srečni, da smo mu bili priča s pomočjo TV prenosa.

Zadovoljstvo izražam tudi za komentar, ki sta ga podajala s.Romana in g.Jože. Veliko koristnih in zanimivih informacij je bilo mogoče slišati.

Še enkrat iskrena hvala za to modro odločitev in samo želim si, da bi se tudi v prihodnosti odločili za podobne odločitve, ko se zgodijo izredni, posebni, optimistični in upanja polni dogodki Katoliške Cerkve. Vsi ti dogodki niso samo za katoličane, ampak so za vse zemljane, ker vendar prinašajo nekaj dobrega, lepega in osrečujočega, nekaj, kar prinaša blagor vsem, nekaj, kar povezuje in ne ločuje, če smo le vsaj malo odprtega in iskrenega srca.« (F. T.)

»Najlepša hvala za prenos obiska papeža Frančiška pri Petru Opeki v Akamasoi. Razveselili ste mnoge. HVALA!!!« (M. C.)

»Rad bi se Vam zahvalil za možnost prenosa obiska papeža Frančiška pri Petru Opeki. Res je

Prispelo je tudi 8 odzivov z identično vsebino in različnimi podpisi:

»Radi bi se Vam zahvalili za prenos obiska papeža pri Petru Opeki na drugem programu, kar iz sporeda ni bilo razvidno. Zanima pa nas, ali bo in kdaj ponovitev posnetka.«

Varuhinja se je vsem gledalcem zahvalila, dodala informacijo o ponovitvah, pohvalo pa posredovala pristojnim. Več odzivov je prispelo na varuhinjin zasebni službeni naslov (ime.priimek@rtvslo.si). Odgovorila je tudi na ta sporočila, pošiljateljem pa pojasnila, da kot varuhinja pri delu uporablja e-naslov varuh@rtvslo.si in jih prosila, da v primeru, če jih bodo še kdaj pisali s sporočilom, vprašanjem, pritožbo ali pohvalo glede programskih vsebin javnega medija, uporabijo formalni varuhov naslov.

Pohvale filmov in nadaljevanj

Varuhinja je prejela tri pohvale vsebin Uredništva za tuje programe, in sicer za izbor filmov in nadaljevanj. Posredovala jih je pristojnim, pošiljateljem pa se zahvalila.

»Ob koncu poletja 2019 moram **POHVALITI** pristojne urednike, ki so skrbeli za dober izbor FILMOV in NADALJEVANK na TV SLO. Ko človek –gledalec enkrat reče, »daj preklopi na TV SLO«, je vtis že res dober. Gre namreč za nedeljske večere, ko ste prikazali »bratovsko« zgodovino športnih copat ADIDAS in potem še BURDINO zgodbo. Čeprav smo za obe firmi slišali že davno nazaj, ampak prav nič pa poznali razmere in zaplete, ki so spremljali uspešni zgodbi.

Za nameček pa še včerajšnji, sobotni turški film o AJLI, korejski deklici, saj dvigne interes, če je to posneto po resničnih dogodkih.« (S. S. – v vednost)

»Tokrat me je tv slo prijetno presenetila. Kar dva odlična (ne anglosaksonska, hvalabogu) filma v sobotnem in nedeljskem primetimu, ko človek itak ne ve kaj bi. Pohvalno.« (P. S.)

»Zelo sem bila vesela ponovitve nadaljevanke "Tam, kjer bom doma". Nadvse mi je bila všeč, že tretjič sem si jo ogledala, enkrat na HRT. Žal pa nisem nobenkrat ujela začetkov, vedno

sem nekako začejala pri petem delu. Imate morda idejo kako in kje bi si lahko ogledala nadaljevanko od začetka ?« (E. P.)

Gledalka E. P. je prejela pojasnilo uredništva, da je zadnje predvajanje že bila ponovitev in da več predvajanj ni na voljo.

III. RAZVEDRILNI PROGRAM

Oddaja Kaj dogaja?: duhovito, vulgarno ali žaljivo?

Gledalec **B. H. T.** je pisal zaradi oddaje Kaj dogaja? (28. 9. , TV SLO 1) in opozoril, da je satiričen vložek o vpisu znakovnega jezika v ustavo prizadel gledalce z okvaro sluha.

»Razumem šalo in hece če so izvirni in duhoviti predvsem pa, da niso žaljivi do nikogar ampak tako pokanje štosov je pa res neprimerno in nedostojno za javno RTV hišo, ker je takšno norčevanje iz določene invalidnosti nespoštljivo do vseh nas in še dodatno povečuje stigmatizacijo uporabnikov in psihoteror družbenega okolja.«

Odgovor odgovornega urednika TV Slovenija **Vanje Vardjana**:

»... žal nam je, da šale, ki jo omenjate v dopisu, niste razumeli tako, kot smo jo želeli predstaviti, za kar smo morda odgovorni ustvarjalci oddaje, vendar bi vam vseeno želeli razložiti njen namen, ki je po našem mnenju ravno nasproten.

Namen seveda nikakor ni bil žaliti ali zasmehovati gluhih in naglušnih, ravno nasprotno, že s tem ko smo to novico umestili v oddajo, smo želeli opozoriti javnost, da jer to tema, o kateri moramo govoriti in na njo opozarjati. Če pozorno pogledate, boste videli, da same novice ne komentiramo, kar pomeni, da jo razumemo kot pozitivno.

Sporočilo šale ni, da mi pošiljamo sredinca gluhim in naglušnim, ampak da je država (vlada/oblast) tista, ki kljub temu, da je v ustavi zapisano drugače, konstantno kaže sredinca nam vsem. Bistvo štosu je torej v tem, da bi lahko celo ustavo zreducirali samo na en "znak", ki je splošno sporočilo za vse, ki še verjamejo vanjo (v ustavo). Pri tem smo se seveda poigrali še s splošnim nepoznavanjem pojma znakovni jezik, kjer ljudje danes vsako kretnjo z roko že razumejo kot znakovni jezik in s tem opozorili tudi na to težavo.

Ob tem naj dodam, da se v oddaji dosledno izogibamo vsakršnemu smešenju deprivilegiranih, zatiranih in marginaliziranih posameznikov in skupin. Nalogo satire razumemo, kot nastavljanje zrcala oblasti in ljudem, ki si jemljejo moč in pravico upravljanja z našimi življenji in pri tem smo, žal, večkrat prisiljeni hoditi po robu meje dobrega okusa (tudi zato, ker to lestvico vztrajno znižujejo sami akterji).

Upam, da razumete, da ost našega posmeha ni bila naperjena proti gluhim in naglušnim, ampak proti tistim, ki te odločitve sprejemajo. Če smo kogarkoli ali kakorkoli morda koga užalili, sprejmite naše opravičilo za morebitno nespretno umestitev, ki je pripeljala do nerazumevanja.«

Varuhinja je dodala pojasnilo o satiri:

»Dodajam, da tudi v humorističnih in satiričnih oddajah velja, da mora biti sporočilo jasno ter da ni dovoljeno prestopati meje med duhovitim in žaljivim. V programskih standardih med drugim izrecno piše, da RTV Slovenija javni interes uresničuje tudi tako, da **»dosledno uveljavlja ločnico med duhovitostjo in vulgarnostjo oz. zasmehovanjem ter preprečuje žalitve, smešenje in druge oblike poseganja v integriteto ljudi«**. V poklicnih merilih in načelih novinarske etike je celotno deseto poglavje posvečeno spoštovanju vrednot poslušalcev in gledalcev.

Ustvarjalcem satiričnih vsebin (radijskih in televizijskih) sem že večkrat svetovala, da vedno znova tehtajo, kje je meja, ki je na javni RTV ne smejo prestopiti, ko hodijo po tankem robu med družbeno korektnostjo in jedko družbeno kritiko oz. provokacijo. Ko pa so besede izrečene, mora biti jasno, kdo je tarča in zakaj. Vsekakor je pomembno, da se ne diskreditirajo običajni posamezniki ali ranljive skupine ter da se upoštevajo dober okus, mera, skupne vrednote in simboli.

Obenem pa se zavedam, da je satirikom in piscem tovrstnih besedil treba zagotoviti svobodo v izražanju, saj bi bilo narobe, če bi jih silili k (samo)cenzuri in jim preprečevali kritiko družbenih odklonov in nepravilnosti.

Želim si, da bi bilo nesporazumov in neposrečenih šal čim manj.«

Gledalec je odgovoril:

»Sam osebno popolnoma verjamem, da koncept šale nikakor ni bil mišljen žaljivo do naše populacije, ampak žal so nekateri naši uporabniki to tako razumeli. Oddaje osebno sploh nisem gledal ampak so me kolegi opozorili na to in da se jim zdi milo rečeno nespodobno kar vidijo in da je za uporabnike znakovnega jezika ta šala nesprejemljiva. Dejstvo je da se naši uporabniki zaradi izgube sluha vsakodnevno soočajo s komunikacijsko oviro kar posledično pomeni, da ne slišijo vsega in sploh ne razumejo oziroma le delno razumejo povedano zato bi bilo res zelo zaželeno, da se avtorji v bodoče izogibajo takšnim dvoumnim sporočilom.

Žal tega konkretnega sporočila v omenjeni oddaji mnogi naši uporabniki niso razumeli tako kot so si avtorji prvotno želeli, domnevam, da verjetno tudi zato ker avtorji niso seznanjeni s celotno problematiko komunikacijske ovire zato mi dovolite da vam na kratko poskušam pojasniti kako tako šalo lahko razumejo osebe z okvaro sluha: "znakovni jezik-ustava-sredinec". Ker ne slišijo vsega povedanega in ker podnapisov ni ne morejo vedeti, da je sredinec namenjen državi ampak si to pač razlagajo po svoje.

Že tako ali tako smo ravno gluhi in naglušni v vsakdanjem življenju deležni raznoraznih slabšalnih dovtipov in šal zaradi napačnega razumevanja zato nas take zadeve še toliko bolj prizadanejo. Če bi bila oddaja podnaslovljena ali kako drugače prevedena mogoče tega nesporazuma sploh ne bi bilo in sam osebno verjamem, da jih bo tudi z vašo pomočjo v bodoče čim manj.«

Neduhovit skeč v Popevki 2019

Zaposleni v Domu upokojencev Domžale so se pritožili nad igranim skečem, ki je bil predvajan v okviru Popevke 2019 (15. 9., TV SLO 1). Še posebej jih je zmotil del, ki je razmere v domovih za starejše karikiriral tako, da je eden izmed igralcev na barski pult stresel vrečo mobilnih telefonov in rekel: »Ena od mojih dela v domu za ostarele in jim zvečer vzamejo telefone, če ne je hitro štala«.

»Ne vemo, koliko so vam poznane razmere v domovih za starejše, vendar so mobilni telefoni osebna lastnina in jim tega ne smemo odvzeti. Poleg tega pa smo kadrovsko močno podhranjeni in komaj zmoremo opraviti naše redno delo, kaj šele, da bi se lotili jemanja mobilnih telefonov vsak večer. Že tako so domovi v zadnjem času močno izpostavljeni kritikam in ta skeč zagotovo ne pripomore k izboljšanju ugleda našega dela.«

Varuhinja je med drugim odgovorila:

»Menim, da skeč ni bil duhovit, da ni upošteval načela dobrega okusa in da je bil zaradi dvournosti neprimeren. (...) Zapisujem še splošno pojasnilo, da satira sodi med žlahtne televizijske žanre in da načeloma v tem žanru ni prepovedanih tem, pričakuje pa se spoštovanje splošno sprejetih vrednot v slovenski družbi, zaradi česar veljajo omejitve, ko gre za cenenost, nespodobnost, prostaštvo ter mešanje duhovitosti in vulgarnosti oz. žaljivosti. Ko ustvarjalci hodijo po tanki meji med družbeno (politično) korektnostjo in družbeno (politično) kritiko, morajo vedno znova pretehtati, kako bodo to storili, da ne bi prizadeli dostojanstva posameznikov ali skupin. Po drugi strani pa morajo imeti dovolj svobode, da ne podležejo samocenzuri.«

Glasba na televiziji: gledalka pogreša popularno glasbo

Gledalka **A. M.** je podala mnenje o glasbeni ponudbi Televizije Slovenija:

»Moti me, da na slovenski javni televiziji neprestano vrtite narodnozabavno glasbo, medtem ko imajo izvajalci ostalih zvrsti glasbe zelo malo priložnosti, da se predstavijo gledalcem, ki radi poslušajo še kaj drugega in verjemite, da jih ni malo. Z vsem spoštovanjem do narodno zabavne glasbe in njenih poslušalcev, mislim, da bi morali odgovorni uredniki upoštevati več sorazmernosti na tem področju. Ob tem se pa nekateri "poklicani" kar naprej pritožujejo, da se v SLO posluša preveč npr. hrvaške glasbe, ampak imamo zelo malo izbire.«

Iz odgovora odgovornega urednika Razvedrilnega programa TV Slovenija **Vanje Vardjana**:

»V RP TVS smo pred kratkim naredili analizo predvajanja glasbenih zvrsti v oddajah prav zaradi tega, da bi ugotovili, kolikšni so njihovi deleži. Za lažje razumevanje smo zvrsti razdelili le na narodno zabavno in popularno-urbano glasbo. Slednjo smo v obdobju med 1.1.2019 in 31.8.2019 predvajali v obliki koncertov 90 krat (posebej bi želel izpostaviti poletni cikel koncertov legende, najuglednejših slovenskih glasbenikov in skupin, ob nedeljah ob 21.00 na TVS2), narodno-zabavno glasbenih koncertov pa 36 krat. Na prvem sporedu je v 16-tih oddajah Vikend Paket do poletja gostovalo 36 slovenskih popularno/urbanih glasbenih skupin, v oddaji Slovenski pozdrav pa v 10-tih oddajah 40 narodno-zabavnih glasbenikov ali skupin. Na festivalih EMA, Melodije morja in sonca, Slovenska popevka je s področja popularno-urbane glasbe nastopilo 37 glasbenikov ali skupin, na festivalu Slovenska polka in valček pa 12 narodno-zabavnih glasbenikov ali skupin. Na TVS 2 vsak dan ob 19.00 predvajamo v oddaji Videotrak tudi lestvico videospotov urbane glasbe, medtem, ko smo narodno-zabavno glasbeno lestvico letos ukinili.

V prihodnjem letu načrtujemo snemanje 25 posebnih glasbenih oddaj ter snemanje 15-tih koncertov, od tega 3 narodno-zabavne in 12 popularno urbane.«

Nagradna igra kviza Vem!

Dva odziva sta se nanašala na spletno nagradno igro kviza Vem! Gledalka J. je po telefonu podala mnenje, da so takšne igre krivične do tistih, ki nimajo interneta in ne morejo sodelovati v njej.

Gledalca **S. U.** pa je zanimalo:

»Zakaj v spletnem kvizu ne moremo sodelovati vsi ki imamo predpono omrežja 069 saj na strani ni možnosti izbire omrežja oz. operaterja.«

Urednica kviza Vem! **Dajana Makovec** je pripravila sledeče pojasnilo:

»Nagradno igro za gledalce izvajamo v sodelovanju s zunanjim partnerjem, ki ima za to storitev pogodbo s slovenskimi telekomunikacijskimi podjetji. Ponudnik HOT (Hofer telekom) žal še ni razvil aplikacije za kratke številke, s katero bi lahko sodelovali v naši in podobnih nagradnih igrah. Nam pa partner obljublja, da bodo s ponudnikom omrežja, ki ga uporablja HOT (Hofer telekom), še bolj intenzivno pritiskali na HOT in da bo vaš ponudnik čimprej razvil aplikacijo, s katero vam bo omogočeno sodelovanje v naši nagradni igri.«

O novi sezoni Vikend paketa

Gledalka **B. A.** je izrazila mnenje o novi sezoni oddaje Vikend paket, ki se je začela 22. 9.. Zanimala jo je usoda rubrike Skrita kamera, zmotilo pa jo je, ker je bil v studio povabljen gost, ki je v oddaji v preteklosti že sodeloval.

Vanja Vardjan, odgovorni urednik Razvedrilnega programa:

»... drži, da rubrika Skrita kamera s Francijem Kekom v novi sezoni ni umeščena v oddajo Vikend paket in tudi ne načrtujemo njene vrnitve. Sicer je bila ta rubrika, glede na odzive in podatke o gledanosti tistega dela oddaje, pri gledalcih dobro sprejeta. V oddaji sicer vsak teden vabimo pestro bero gostov, vsak od njih ima svoj stil izražanja in posredovanja humorja. Odzivi publike na različne goste so subjektivni in posledično raznovrstni, tako je tudi v tem primeru.«

IV. ŠPORTNI PROGRAM

Ob robu športnega prenosa o Prekmurju in madžarščini

Gledalca **L. V.** je zmotila izjava komentatorja prenosa Fifinih priznanj (23. 9., TV SLO 2):

»Pri podelitvi nagrade "Puskas" za najlepši zadetek, ki ga je prejel madžarski nogometaš in je tudi podal izjavo v madžarskem jeziku, je g. Laurenčič rekel: češ, "da bodo v prekmurju vse razumeli", kar se mi zdi neprimerno in žaljivo, saj v prekmurju govorimo slovenski jezik.

Sam kot prekmurec sem užaljen nad njegovo izjavo, ki je bila povsem nepotrebna in kljub 100. letom priključitve prekmurja k matični republiki, se nas še danes oznanja za madžare.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Komentator prenosa iz milanske skale ni nikogar razglašal za Madžara, kot ste zmotno napisali, ampak se je gledalcem opravičil, ker ni mogel vsebinsko povzeti nastopa dobitnika Puskasove nagrade Daniela Zsorija, ki se je zahvalil v svojem maternem jeziku - madžarščini.

Komentator je izrazil upanje, da bodo Zsorijevo izjavo razumeli vsaj v tistem delu Slovenije, kjer se govori (tudi) madžarsko.

Dejstvo je, da je Prekmurje edino območje Republike Slovenije, kjer živi avtohtona madžarska narodnostna skupnost z madžarščino kot maternim jezikom, kjer je z ustavo predpisana in dovoljena dvojezičnost. V 11. členu slovenske ustave piše: »Uradni jezik v Sloveniji je slovenščina. Na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina.« Ker živite v Prekmurju, to zanesljivo veste.«

Odbojcarska pravljica: zakaj je nismo mogli gledati na TV SLO?

Gledalec **A. M.** je med evropskim odbojcarskim prvenstvom na več naslovov poslal ostro kritiko športnega programa TV Slovenija. Menil je, da bi morali gledalci tekme slovenskih športnih reprezentanc, kjer se kuje nacionalni ponos, spremljati na javni televiziji.

»Nobenega od tekmovalj, kjer slovenski igralci blestijo na najvišjih mednarodnih nivojih/in s tem dajejo samozavest in ponos slovincem, ki jim sicer ti dve lastnosti od nekdanj primanjkujeta/ "nacionalna" TV ne prenaša.

Da nacionalna TV ne prenaša vrhunskih nastopov svojih reprezentanc, bi si človek kvečjemu lahko razlagal kot zaroto, če ne bi vedel, da gre za vseenost, neodgovornost, nesposobnost upravljalcev medija, ki bi moral biti vzorec, kakšna naj bo kvalitetna TV.

Slovenska TV si zasluži naziv nacionalna kvečjemu s pobiranjem naročnine, za katero od športa lahko gledamo četrtorazredne vaške nogometne klube, kjer navija gručica lokalnih posebnosti. Te tekme z obsesivno vztrajnostjo v nedogled prenašate. In zraven poslušamo še razne polpismene "stratege" itd.-deprimirajoče.«

Odgovor direktorice TV Slovenija **Natalije Gorščak** in odgovornega urednika Športnega programa TV Slovenija **Gregorja Peternela**:

»Trg pravic za športne prenose se je v zadnjih letih močno spremenil, športne zveze predajajo tržno dejavnost podjetjem, ki pravice velikokrat preprodajajo za izjemno visoke vsote in mnogo manj transparentno, kot je bilo to še v začetku tega desetletja, torej pred slabimi desetimi leti. Evropsko prvenstvo v odbojki in tudi košarki je pridobila konkurenčna televizija, ki je v teh dveh športih prenašala evropsko prvenstvo že leta 2017, z isto pogodbo pa ju je pridobila tudi za 2021. TV Slovenija je kandidirala za pravice, vendar je bila konkurenčna komercialna televizija pri pogajanjih - tudi zaradi tedaj zelo aktualnih kapitalskih povezav - pri tem uspešnejša. Tovrstna tekmovanja zagotovo sodijo na Televizijo Slovenija, tudi takrat, ko reprezentanca ne dosega takih uspehov kot trenutno. Na področju zakonodaje, ki govori o tem, da bi prenosi morali biti na neplačljivi televiziji, smo storili prav vse, da bi vsem gledalcem, t.j. tudi tistim, ki ne plačujejo kabla in z njim deleža za komercialne televizije, omogočili ogled, toda postopki se odvijajo prepočasi.

RTV Slovenija bo tudi v prihodnje težko pridobila pravice za vsa velika tekmovanja državnih reprezentanc. Vendar je dejstvo, da na nacionalni televiziji lahko spremljate slovensko reprezentanco v nogometu, rokometu in hokeju na ledu, pa smučarje, skakalce, tekače, biatlonce in deskarje s svetovnem pokalu in na svetovnih prvenstvih, pa tudi kolesarje, plezalce, kajakaše in kanuiste, judoiste, plavalce in atlete na največjih tekmovanjih. Ob odbojcarski vročici, ki nas je zajela, se vsi naštetih prenosi ta trenutek ne zdijo pomembni, toda tudi to je slovenski šport, z vsemi uspehi in kolajnami na velikih tekmovanjih. Ne pozabite, kje ste pozimi spremljali Ilko Štuhec, Štefana Hadalina, Tima Mastnaka, ki so osvojili

medalje ne svetovnih prvenstvih, pa poleti Janjo Garnbret, ... in kdo dejansko vse leto spremlja slovenske športnike in to ne le na ciljnih dogodkih in takrat, ko so uspešni. Mimogrede, čez vikend ste pri nas lahko spremljali svetovno prvenstvo v športnem plezanju, svetovno prvenstvo v kajaku in kanuju na divjih vodah in svetovno prvenstvo v atletiki.

Naše poslanstvo je soustvarjanje pogojev za razvoj slovenskega športa in to ne samo vrhunskega športa, pač pa tudi športa mladih, invalidov in rekreacije. RTV Slovenija ne soustvarja pogojev samo za razvoj športa, pač pa tudi kulture, umetnosti, izobraževanja, mladine in otrok. Nogometno državno prvenstvo, ki ga prenašamo, je najbolj gledano slovensko nacionalno tekmovanje, rokometno državno prvenstvo, ki ga prav tako prenašamo, pa najbolj kakovostno slovensko tekmovanje. Lani je na finalnem turnirju lige prvakov v dresih tujih klubih nastopilo 8 slovenskih rokometašev, ki so se vsi so se razvili v naši ligi in pred kamerami TV Slovenija.

Glede kolesarske Dirke po Španiji je treba zapisati, da ima TV Slovenije pravice za prenose daleč največje med vsemi kolesarskimi dirkami, Dirke po Franciji, do leta 2023. Če se v zadnjem hipu zgodi Giro ali Vuelta, si nakupa pravic tik pred zdajci, žal, ne moremo privoščiti, saj so cene tedaj nesprejemljive. Brez "Rogliča in Pogačarja", pa sta to dirki zgolj za ozko množico slovenskih gledalcev. Če bi vnaprej kupili obe dirki, Gio in Vuelto, bi se moramo odpovedati čemu drugemu, npr. SP v smučarskih poletih v Planici ali pa kateremu drugemu zimskemu športu.

Upamo, da razumete, kako kompleksen je tako trg pravic in kako zahtevno je delo predvidevanja uspehov naših športnikov na največjih tekmovanjih. Kljub vsemu navedenemu pa lahko zatrdimo, da sredstva, ki nam jih preko plačila RTV-prispevka prispevate, kar najbolj gospodarno vložimo v slovenski šport, kulturo, izobraževanje in glasbo.«

Varuhinja je v svojem odgovoru pritožnika med drugim spomnila, da je Val 202 prenašal tekme evropskega odbojarskega prvenstva.

V. PROGRAM PLUS

Dobro jutro: vodenje pogovorov

V odzivih na oddajo Dobro jutro so prevladovala mnenja o vodenju, saj je voditelj tisti, ki oddaji vtisne prepoznaven pečat. Gledalka **B. A.** pa je podala splošno pripombo, in sicer, da voditelji gostom preveč segajo v besedo.

»Imate gosta iz določenega področja, potem pa voditelj ve več kot gost in mu nenehno sega v besedo. Prav je, da se voditelj pripravi na gosta, vendar naj ne bo "bolj pameten od njega".«

Rok Smolej, odgovorni urednik Programa plus TV SLO:

»... voditelj je dolžan moderirati pogovor z gostom, na voljo je omejena količina časa, voditelj skrbi tudi za tempo in dramaturgijo pogovora. Intervencije voditeljev zagotovo niso namenjene temu, da bi bili »bolj pametni od gosta«. Monologi in daljša predavanja pa tako ali tako niso forma, ki bi bila primerna za televizijski medij, posebej ne za oddajo, kot je Dobro jutro.«

VI. TV MARIBOR

Pohvali za vsebine jutranjih oddaj

Uredništvo TV Maribor je varuhinji posredovalo pohvali, ki so ju prejeli za uvrstitev pomembnih tematik v oddajo Dobro jutro, ki nastaja v mariborskem studiu. Društvo Trepetlika je pohvalilo obravnavo Parkinsonove bolezni, predstavnica ZD Maribor pa za možnost podajanja nasvetov s področja krepitve zdravja.

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

Studio ob 17ih: o vlogi voditelja

Poslušalec **F. R.** je bil kritičen do vodenja oddaje Studio ob 17h, posvečene blejskemu strateškemu forumu (Prvi, 3. 9.).

»... voditeljica med odgovorom vprašanega izvaja svoj referat. Pa ne gre samo v tem primeru, včasih trije ali štirje istočasno razlagajo svoja mnenja, prepričanja.«

Za odziv je varuhinja prosila odgovornega urednika Prvega programa **Danijela Posleka**:

»V oddaji Studio ob 17h, ki je ob blejskem strateškem forumu potekal na temo trajnostnega razvoja, smo osvetlili poglede na to, kakšno vlogo sploh ima trajnosti razvoj v današnji družbi, v svetovni politiki in tudi kako ga uveljaviti na način, da bodo bremena enakomerno porazdeljena. Voditeljica oddaje je s pomočjo vsebinskih prispevkov z Bleda razpravo vodila natanko v tej smeri, po mojem mnenju brez kakršnihkoli referatov, ampak zgolj z moderatorsko oziroma voditeljsko vlogo. Seveda pa je Studio ob 17h vsebinsko izjemno zahtevna oddaja, ki jo vodijo novinarji, ki podrobno poznajo področje, o katerem govori oddaja. Zato se ne moremo povsem izogniti kakšnemu (zares kratkemu) komentatorskemu vložku, po našem prepričanju tudi na ta način oddajo obogatimo.

Ob tem samo še pojasnilo, da se ves čas izogibamo sočasnim intervencam gostov, na to jih redno opozarjamo, tako da je primerov, ko bi dva ali več sogovornika govorila hkrati zares izjemno malo.«

Varuhinja meni, da je urednikovo pojasnilo celovito, v odgovoru pritožniku je dodala pojasnilo:

»... da izkušenim novinarjem in poznavalcem posameznih tematik ne moremo kratiti pravice do vsebinskega sodelovanja v izmenjavi mnenj. To možnost dopuščajo tudi Poklicna merila in načela novinarske etike. Seveda pa bi bila težava, če bi se voditelj v polemični razpravi neposredno opredeljeval in če bi se pri kontroverznih temah, ki delijo javnost, postavil na eno stran, saj bi bilo to v nasprotju z načelom nepristranskosti. Menim, da za včerajšnjo oddajo tega ne bi mogli trditi.«

O geografski legi vasi Peroj

Poslušalka **L. L.** se je pritožila zaradi prispevka o onesnaženju v Jadranskem morju (Dogodki in odmevi, 21. 9.). Menila je, da je novinarka podala netočno informacijo o vasi Peroj v hrvaški Istri.

»Poročala je o onesnaženju Jadrana v bližini **srbske vasi Peroj**. **Peroj** je naselje na Hrvaškem, ki upravno spada pod mesto Vodnjan v Istrski županiji.«

Varuhinja je pritožnici odgovorila, da je novinarka pravilno uporabila krajevni pridevnik »istrski«. Predlagala ji je vnovično poslušanja prispevka v spletnem arhivu.

Poslušalka se je po ponovnem poslušanju oddaje opravičila varuhinji in novinarki.

Koga vabite pred mikrofonom in zakaj?

Poslušalec **M. K.** se je pritožil zaradi izbora sogovornika v radijskem pogovoru o predlogu za ukinitve dodatnega dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja (Prvi, 29. 8.):

»Menim, da gre za problematičen prispevek, ki enostransko predstavlja zgolj interes zasebnih zavarovalnic. Maks Tajnikar je v prispevku predstavljen kot nepristranski strokovnjaki, čeprav so bile v medijih večkratno razkrite njegove povezave z omenjenimi zavarovalnicami, zaradi česar je pri podajanju mnenj o tej tematiki (tako kot še kopica drugih oseb) v koliziji interesov. Kot je razvidno iz vsebine, tudi tokrat zagovarja interes teh zavarovalnic, ki je že (ne nujno iz interesov po vsestranski informiranosti javnosti) tako nadpovprečno zastopan v različnih zasebnih medijih.«

Pojasnilo je podal odgovorni urednik Prvega **Danijel Poslek**:

»V Informativnem uredništvu smo predebatirali to objavo takoj po tem, ko je bila v etru, v nadaljevanju posredujem naše pojasnilo, zakaj smo se odločili za takšno izbiro sogovornika. Podajamo tudi sliko širših programskih vsebin na to temo.

Novinarka Maja Derčar je posnela pogovor s profesorjem Maksom Tajnikarjem, ker je ta poleg Petre Došenovič Bonča (njegove asistentke, danes profesorice) edini strokovnjak za zdravstveno ekonomiko in je več ocenjevanja učinkov sprememb politik na javno blagajno in druge žepe.

V internetni povezavi na posnetek na spletni strani Prvega programa resda ni omenjene študije, pri kateri je Maks Tajnikar sodeloval, je pa novinarka to dejstvo izpostavila v napovedi k prispevku, kar so na programu prebrali in je bila tako poslušalkam in poslušalcem podana tudi ta informacija.

Tajnikar v pogovoru večino časa govori kot ekonomist – z novinarko se najprej lotita posledic dviga stopenj v obveznem zavarovanju in sogovornik pove, kakšni bi bili učinki na plače oziroma na podjetja/delodajalce, ki plače izplačujejo. V nadaljevanju jasno omeni tudi, da nudi »osebno mnenje«, do česar ima kot državljan tudi legitimno pravico. Na RTV smo ponosni, da zasebni interesi ne silijo v nas in se jim nismo primorani udinjati. Tudi v primeru iskanja komentarja s strani Maksa Tajnikarja je bilo tako. Novinarka pravi, da ga je poiskala zaradi njegovih kompetenc in bi ga posnela tudi, če bi v celoti zagovarjal predlog ukinjanja dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. V javnem mediju nismo primorani na silo uravnoteževati vsebin na način ZA-PROTI, ker bi v takšni prisiljeni formi lahko izgubili bistvo in bogastvo argumentov. Se pa zavedamo različnih pogledov na to temo, tudi zato je novinarka v informativni oddaji Dogodki in odmevi, objavljeni na isti dan kot pogovor s Tajnikarjem,

poleg ekonomistovih izjav objavila tudi pogled Sama Fakina, ki je naklonjen eni zavarovalnici, to je ZZZS-ju in višji prispevni stopnji v obveznem zavarovanju, torej vrnitvi k stanju pred uvedbo dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja.

Prav tako smo v radijskih informativnih oddajah namenili dovolj prostora za poglede in argumente stranke Levica, ki zagovarja ukinitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. Zahtevo po ukinitvi dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja in pogajanja med vlado in zunajvladno partnerico spremljamo in o njih poročamo dnevno.

Znova zagotavljamo, da na presojo glede objave Tajnikarjevih pogledov ni vplival nikakršen zasebni interes, vodilo nas je načelo, kako poiskati različna in čim bolj kvalificirana mnenja.«

Varuhinja je v odgovoru zapisala tudi **PRIPOROČILO**:

»Menim, da je urednik ustrezno pojasnil izbor sogovornika in uredniški pogled na nepristransko podajanje (kontroverznih) vsebin v Informativnem programu Radia Slovenija. Strinjam se, da uravnoteževanje pogledov za vsako ceno in podajanje argumentov za in proti ob vsakokratni objavi neke vsebine ne prispeva k celovitosti informiranja in razumevanja zahtevnih tematik. Pomembno je, da se v informativnih programih v posamezni oddaji ali v nizu oddaj zagotovijo raznovrstni pogledi, ki občinstvu pomagajo pri dešifriranju kompleksnih zadev in v drugem koraku tudi k ustvarjanju lastnega mnenja o temah, ki delijo javnost. Menim, da Radio Slovenija sledi temu načelu: zlasti v informativnih oddajah smo v konkretni tematiki slišali raznovrstna strokovna pojasnila in politična stališča, še posebej v okviru razprav o proračunu, ko je bil tematika predstavljena tudi v drugih programskih pasovih. (...)

Tudi mene pa je zmotilo, ker iz spletne objave – neodvisno od tega, ali sem prispevek poiskala prek strani Prvega programa <https://radioprvi.rtvlo.si/2019/08/to-so-poteze-ki-hočejo-izriniti-privatni-sektor/>) ali prek iskalnika RTV 4D (<https://4d.rtvlo.si/arhiv/aktualna-tema/174634797>) – ni bilo mogoče razbrati, zakaj je uredništvo pred mikrofonom povabilo prav konkretnega ekonomista. O študiji, v kateri je sodeloval in ga je po presoji uredništva posebej kvalificirala za sogovornika, ni zapisane niti besede.

Menim, da so poslušalci, ki oddajo najdejo na spletu, prikrajšani za ustrezen kontekst. Ob tem spletni posnetek v besedilnem opisu ne vsebuje niti elementarne informacije o avtorju, kar je po mojem mnenju še posebej velika pomanjkljivost. Zato sem uredništvu priporočila, da poskrbi za ustrezno vsebinsko opremo spletnih objav.«

Odgovorni urednik **Danijel Poslek** je napovedal, da bodo tudi na spletu skušali informacije objaviti celostno oz. enako, kot jih lahko slišimo v etru.

Pohvala Duhovni misli

Poslušalka **P.** je pohvalila Duhovno misel (Prvi, 2, 9.), ki jo je pripravil **Gregor Čušin**. Povzetek pohvale:

»Navdušila me je današnja oddaja, s svojo pozitivno naravnostjo in razmislekom. Škoda bi bilo, če tega razmišljanja ne bi še kam vključili, lasti sklepnega dela o učiteljih življenja in o tem, kako tudi sami s trdim delom to postajamo v družbi. To ni samo dilema staršev, to je tudi dilema drugih učiteljev življenja: kako spodbujati, ne samo s kritiko in grajo, ampak tudi s pohvalo. V tem duhu tudi sama pohvalim oddajo.«

Varuhinja je ob poslušanju programske vsebine v spletnem arhivu opazila, da iz opreme posnetka ni razvidno, kdo je avtor posamezne Duhovne misli. Odgovorni urednik **Danijel Poslek** je napovedal, da bodo poskrbeli za navedbo avtorja tudi v spletnem predvajalniku RTV 4D.

II. VAL 202

Res vedno eni in isti glasbeniki?

Klical je poslušalec **R. M.**, ki je razočaran nad glasbeno uredniško politiko. Meni, da je bil Val 202 včasih protagonist sodobne popularne glasbe v SLO in da zdaj to ni več. Po njegovem mnenju uredniki protežirajo posamezne glasbenike. Trdil je, da ni malo dni, ko se v istem dopoldnevu odvrtita dve skladbi (ali več) istega slovenskega izvajalca, pri tem je izpostavil Zalo in Gašperja, Raven in Hama, in poudaril, da ne gre Popevko tedna in tudi ne nujno ista skladba.

Odgovor **Žige Klančarja**, urednika uredništva za glasbo:

»Ne morem se strinjati z vašo trditvijo, da Val 202 ni več protagonist sodobne glasbe v Sloveniji. Predvajanje novih skladb, tako domačih kot tujih, je namreč naša prioriteta. Sveže skladbe novih izvajalcev tedensko predstavljamo v oddaji Notice, v oddaji Na sceni uvrščamo tako uveljavljene kot neuveljavljene in manj izpostavljene izvajalce, vabimo jih v Izštekane in Andrejev jutranji koncert, mesto pa mnogi dobijo tudi v oddajah Interval, Ožigosano in Glasba svetov. Veliko izvajalcev priložnosti in predvajanj ni deležno na nobenem drugem radiu.

Res je, občasno se zgodi, da se v nekajurnem razmaku kakšen izvajalec ponovi, ampak gre za izjemo, ne za pravilo. Temu se zavestno izogibamo, saj je raznovrstnost v naši glasbeni politiki, letno zavrtimo več kot 20.000 različnih skladb.

Izvajalci, ki jih omenjate, so med najbolj popularnimi v Sloveniji, na kar kaže obisk koncertov in odziv poslušalcev. Ker imajo vsi aktualne izdaje, so zato relativno pogosto v našem programu, a ne nujno vsak dan.

Glasbeni uredniki so pri svojem delu avtonomni, navodila, kaj točno naj bi vrteli, ne obstajajo.«

III. SPLOŠNO

Kam je odšla narodnozabavna glasba?

Varuhinja je prejela telefonsko pritožbo poslušalca **M. M.**, ki trdi, da na nobenem od osmih radijskih kanalov RTV Slovenija (Prvi, Val 202, Ars, Ra MB, Ra KP, RSi, Ra CP, MMR) praktično ni oddaje s slovensko narodnozabavno glasbo ali o tej glasbi ter da tudi sicer v programih te glasbe praktično ni mogoče slišati.

Varuhinja je pritožnika spomnila, da je na Prvem programu Radia Slovenija vsak teden tematska oddaja **Četrtkov večer domačih pesmi in napevov**, ki jo ureja Tomaž Guček. Pri odgovornih urednikih vseh radijskih programov pa je preverila, koliko tovrstne glasbe predvajajo.

Danijel Poslek, odgovorni urednik Prvega:

»Narodno zabavna glasba se ob omenjeni četrtkovi oddaji pri nas redno vsakodnevno pojavlja ob jutrih nekaj čez 5h, obenem jo predvajamo tudi v tematskem nedeljskem dopoldnevu – nedeljsko dopoldne z Ljerkom ter v kasnejših čestitkah in pozdravih. Tudi sicer jo redno uvrščamo v glasbeno shemo posameznih pasov.«

Andrej Šavko, odgovorni urednik Radia Koper:

»Oddajo o NZ glasbi **Gremo plesat** je na Radiu Koper na sporedu vsak ponedeljek ob 21.00. Ureja jo Smilja Baranja, enkrat mesečno gosti ansamble v živo. Poleg tega je NZ glasba prisotna v oddaji Glasba po željah, kjer si glasbo zaželi slavljenici. Na sporedu je vsako soboto in nedeljo. V rednem sporedu je pa sicer res ni.«

Robert Levstek, odgovorni urednik Radia Maribor:

»Na Radiu Maribor imamo oddajo **V dobri družbi**, na sporedu je vsako nedeljo med 10.00 in 12.00 uro, ureja jo Kristijan Šmid. Namenjena je izključno NZ glasbi. Pravkar izbiramo tudi Naj vižo Štajerske. Tovrstna glasba se predvaja tudi v Čestitkah, po 13.00. V rednih opremah NZ glasbe ni.«

Odgovorni uredniki radijskih programov za madžarsko in italijansko narodnost ter obveščanje tuje javnosti, **József Végi**, **Aljoša Curavič** in **Darko Pukl** so pojasnili, da slovenske narodnozabavne glasbe nimajo na programu, razen izjemoma, v oddajah po željah. Tudi na Valu 202 in programu Ars tovrstne glasbe ne predvajajo.

MMC

I. VSEBINA

Adria propada, njena letala pa so še v zraku

Bralka **A. R.** se je pritožila, češ da sta dva članka, in sicer »"Adrio lahko teptajo, ji kljuvajo oči, lomijo kosti ..." A zanjo še vedno bije 558 src zaposlenih« in »Adria: Gospodarstveniki opozarjajo na potencialno gospodarsko škodo«, nepopolna in zavajajoča.

»Če bi si vaši novinarji vzeli 3 minute časa, bi lahko na flightradarju takoj ugotovili, da Adria še naprej leti za svoje očitno pomembnejše partnerje. Tako bosta letali z registracijo S5-AAK in S5-AAU danes večkrat za Austrian Airlines poleteli na relacijah Dunaj-Bologna, Dunaj - Košice, in Dunaj - Beograd in to brez večjih zamud. Prosim, da članek popravite, ker je nepopoln in zavajajoč do slovenske javnosti.«

Pojasnilo je pripravila urednica Uredništva za nove medije, **Kaja Jakopič**:

»V člankih na spletu, ki jih gospa omenja, je govora o letalski družbi Adria Airways in njenih poletih (pri čemer so v članku jasno navedene tudi destinacije, od koder in kam ne leti), medtem ko gospa piše o letalih družbe AA.

Seveda določene letalske družbe za določene destinacije najemajo druga letala/družbe, a v primeru, ki ga gospa navaja, je za npr. odpoved poleta odgovoren njegov ponudnik, torej Austrian Airlines in ne sam izvajalec.

Za mejl pred tem velja enako, poleg tega gre v članku, ki ga gospa omenja, za klicni center Fraporta (iz članka: »V Fraportu Slovenija, ki upravlja Letališče Jožeta Pučnika Ljubljana, so medtem okrepili zmogljivost klicnega centra«), in ne klicni center AA, kot omenja gospa v mejlu.«

Priključitev/vrnitev Primorske

Klical je bralec **B. B.** in podal pritožbo glede naslova članka "Pot do priključitve Primorske so spremljali številni dramatični dogodki". Po njegovem mnenju ne gre za priključitev, ampak vrnitev, kar je, tako pravi, tudi razvidno iz poimenovanja praznika, zato se mu je zdel naslov nesprejemljiv.

Urednica Uredništva za nove medije **Kaja Jakopič** je pojasnila, da gre za citat iz pogovora z diplomatom Jožetom Šušmeljem:

»Sogovornik v intervjuju je bil zelo občutljiv na to formulacijo, ker Primorska nikoli ni bila združena s katero od ostalih slov. dežel, tako da kot veliko ostalih Primorcev (tudi sama proslava se je vrtela okoli te dileme) trdi, da ne more biti vrnitev, ampak zgolj priključitev.

V naslovu ni omenjen praznik, zato je to lahko samo njegov izraz, politika lahko sprejme kar koli, ne more pa njega prisiliti, da uporabi ta izraz.

Sicer je v tekstu 2x omenjeno uradno ime praznika in ustrezno poimenovanje vrnitev.«

O natančnosti v poročanju o izraelskih volitvah

Bralec **T. V.** se je odzival na članek o izraelskih volitvah, ki je bil 26. 9. objavljen na novičarskem portalu MMC. Ko je opazil pomanjkljivosti, je nanje opozorili uredništvo, odziv pa ni bil takšen, kot je pričakoval.

»V članku je velika napaka, in sicer piše, da je Združena tora judaizma osvojila 8 poslancev, stranka oz. blok Jamina pa 6. V resnici sta jih oba bloka dobila 7.

Na napako sem takoj, ko sem prebral (nekaj ur po objavi) članek opozoril ("prijava napake"), vendar uredniki niso storili ničesar. Nato sem jih opozoril še mislim da dvakrat. Potem do mi napisali, da so o tem obvestili avtorja članka. Vendar avtor ni storil ničesar, na kar sem jih tudi opozoril. Naslednji dan, 27.9.2019, napaka še vedno ni bila popravljena. Nato sem napisal komentar pod članek, kjer sem jih opozoril na napako in jim povedal, da sem jo že večkrat prijavil. Komentar so mi nato izbrisali, napake pa še vedno niso popravili. Za tem sem jih pisal še enkrat (pod "prijavi napako") in jim tudi poslal link do uradne strani Izraelskega parlamenta (Knesseta), kjer je tudi napisano število poslancev vseh strank oziroma blokov.

Takšen odnos s strani urednika in avtorja članka se mi zdi izjemno neprimeren, nespoštljiv in neodgovoren do davkoplačevalcev, ki navsezadnje financirajo novinarje MMC-ja. Pri tem je potrebno poudariti, da jih nisem opozarjal na neko mnenje, ki so ga zapisali v članku, temveč na enostavno preverljivo dejstvo, ki so ga narobe zapisali.

Želel bi si, da če že naredijo napako, jo potem po opozorilih bralcev vsaj popravijo.«

Za pojasnilo je varuhinja prosila urednico Uredništva novih medijev **Kajo Jakopič**:

»Na omenjeni članek smo prejeli več pripomb (očitno od istega uporabnika), prva med njimi, da se število izvoljenih poslancev po strankah ne ujema s številom vseh poslancev v parlamentu, pa je potem isti pritožnik napisal, da se je zmotil. Potem smo dobili pripombo, da se skupne številke posameznih blokov strank (od Netanjahuja in Ganca) ne ujemajo. Novinar je preveril in so se ujemale. Naknadno smo dobili še pripombo o spremembi števila mandatov, tudi to preverili in ugotovili, da je prišlo do spremembe za dve stranki po zaključku pisanja članka. In to smo popravili. Naknadne spremembe volilnega rezultata pa ne vnašamo v stare članke, ampak jih objavljamo potem v novih člankih, ko objavimo končne rezultate.«

Varuhinja je menila, da je uredničin odgovor vseboval vsa potrebna pojasnila:

»Menim, da je sodelovanje občinstva (bralcev, gledalcev in poslušalcev) v procesu nastajanja novic lahko zelo pomembno. Če boste še kdaj opazili kakšno napako, je dobrodošlo, če čim bolj natančno zapišete, v čem naj bi bila težava, da ne pride do nepotrebnih nesporazumov. Seveda pa možnost vnašanja dopolnil in popravkov velja le za aktualne članke; če namreč pride do naknadnih sprememb, kakršen je npr. nov izračun poslanskih sedežev, to informacijo vsebujejo novi aktualni članki.«

Pritožnik je v odgovoru na odgovor zatrdil, da je bil potek dogodkov drugačen, kot je zapisala urednica, menil je, da bi bilo prav, če bi uredništvo dobronamerna opozorila na napake takoj upoštevalo.

O poročanju s festivala mladih v Stični

Bralec **D. V.** je na več naslovov poslal pritožbo, da spletni portal RTV Slovenija ni zadostno in pravočasno poročal o dogodku Stična mladih (19. 9.). Menil je, da gre za diskriminacijo in dvojna ideološka merila na javni RTV.

»Prosim Vas, da nam razložite zakaj dvojna merila in ideološka diskriminacija, kdo ste Vi, ki Vas pod prisilo plačujemo vsi državljani, ki danes 21. 9. ob 17.19, IGNORIRATE srečanje več tisoč mladih državljanek in državljanov v Stični. Zahtevamo JASEN odgovor in ODGOVORNOST kdo si dovoljuje v tej državi JAVNO DISKRIMINIRATI te mlade državljane. O srečanju katoliške mladine je danes zjutraj ob petih poročala STA, na MMC pa DISKRIMINIRATE in izvajate kulturni boj in nestrpnost do nas kristjanov. Na vsako našo pripombo smo deležni sprenevedanja; na RTVS ste v službi JAVNOSTI in NE ideološkega izključevanja. Vsak dan objavljate vsebine rumenega tiska o ločitvah in desetih ženitvah ameriških lažnih pop zvezdnikov, leta 2019 pa si dovolite IGNORIRATI srečanje več tisoč slovenskih mladih, katere »napaka« za Vas je, da so KRISTJANI. Zahtevamo od vodstva RTVS in odgovornih ODGOVORENOST in JAVNO OPRAVIČILO.. Slovenski kristjani Vam sporočamo, da smo pošteni, častni, odgovorni, suvereni in ponosni ljudje in Vam NE dovolimo DISKRIMINACIJE in javnega izbrisa.. in NE sprejemamo sprenedavih odgovorov. Pozivamo Vas tiste, ki imate težave z demokracijo in spoštovanjem pluralnosti, da jutri v ponedeljek 22. septembra spakirate kufre in odidete RTVS.«

Varuhinja je menila da je pritožba neutemeljena. Iz odgovora:

»Vsi osrednji mediji RTV Slovenija so poročali o dogodku v Stični 21. septembra, in sicer: Televizija Slovenija v Dnevniku in večernih Poročilih, Radio Slovenija v več informativnih oddajah, med drugim v prvi in drugi Jutranji kroniki ter Dogodkih in odmevih, novičarski portal MMC je objavil obsežen članek s fotografijami in pripetim videom, Stični mladih pa je bila posvečena tudi celotna TV-oddaja Sveto in svet 18. 9. 2019.

Vse navedene vsebine lahko najdete v spletnem arhivu.«

V daljši korespondenci s pritožnikom, ki je vztrajal, da je šlo za nepravilnosti, je **varuhinja** pojasnjevala, da lahko odgovarja le na odzive, iz katerih je jasno, na kaj konkretno se nanašajo in zakaj so naslovljeni nanjo. Pojasnila je tudi, da ne more sodelovati v skupinskem dopisovanju ali v nedogled odgovarjati na isto vprašanje.

»Povsem razumem, da občinstvo običajno ne spremlja vseh medijev RTV Slovenija in si morda na podlagi ozkega vpogleda ustvari napačno predstavo. Želela pa bi si, da bi pritožniki,

če je to le mogoče, vnaprej preverili dejansko stanje, preden komu zapišejo »naj spakirajo kufre«, kar je težko šteti za spoštljivo komunikacijo.«

Pritožnik **V. B.** je v nadaljevanju komunikacije problematiziral uro objave spletne novice.

»... skoraj šeste ure zvečer na MMC-ju javne RTVS ni bil zabeležen dogodek; srečanje 5000 najinih sodržavljank in sodržavljanov, ki so se od RTV hiše Komenskega ulice v oddaljenosti cca 25 km srečali na tradicionalnem druženju katoliške mladine v Stični...«

Iz četrtega odgovora **varuhinje**:

»Kot ste že lahko prebrali v mojih odzivih, menim, da je vaša pritožba neutemeljena. Dodajam, da se uredništva za obseg poročanja, prostorsko in časovno umestitev, fokus in žanr novinarske obdelave odločajo po avtonomni uredniški presoji, pri tem pa se opirajo na različna merila: aktualnost, pomembnost, ekskluzivnost, raznovrstnost (glede na ostale prevladujoče teme v oddaji) itd. Za takšno odločanje imajo vse pristojnosti in kompetence. V konkretnem primeru so na novičarskem portalu MMC objavili obsežen reportažni prispevek s serijo fotografij. To so storili prej kot tiskovna agencija STA in prej kot drugi najbolj obiskani spletni portali. Še enkrat zapisujem, da so o dogodku poročali vsi mediji RTV Slovenija. V mojih odgovorih ste tudi že lahko prebrali, da stavka »naj spakirajo kufre in odidejo« ne morem razumeti kot del spoštljive komunikacije.

Menim, da sem s skupaj štirimi odgovori na vašo pritožbo izčrpala vse argumente.

Na ponavljajoča se vprašanja žal ne morem odgovarjati.«

(Ne)podpisovanje člankov

Bralec **M. K.** je vprašal, zakaj so nekateri članki na novičarskem portalu MMC podpisani le s kraticami in ne z imenom in priimkom avtorja. Pripel je tudi nekaj povezav k člankom, ki po njegovem mnenju ne bi smeli biti nepodpisani/anonimni.

»Novice, čeprav so povsem avtorske, so podpisane samo z inicialkami.«

Urednica Uredništva novih medijev **Kaja Jakopič** je pojasnila:

»Spodnji navedeni članki niso avtorski, razen poročila z blejskega foruma, ki je že popravljeno v polno ime, saj je novinarka v urejevalniku pozabila označiti polno ime. Tudi sicer so vsi članki podpisani, čeravno samo s kraticami.

(Dva omenjena) članka sta povzetka tujega vira, ki so v tekstu tudi navedeni. Pri prvem je vir Al Džazira, kar je tudi navedeno v tekstu, pri drugem pa BBC, kar je tudi navedeno v tekstu. Kadar povzemamo vire, na katere nismo naročeni, se vir omeni v tekstu, kadar gre za povzemanje virov-agencij(Reuters, STA) ali kakšnega od RTV medijev, pa so navedeni zgoraj pri podpisu avtorja.

Tudi pri športnih člankih iz spodnjega seznama gre za povzemanje drugih virov. Pri vseh gre za povzemanje po TV prenosu, ker novinarja na tekmi ni bilo. Kadar novinar obiše tekmo in o njej napiše poročilo (z izjavami ipd), pa se podpiše s polnim imenom in priimkom.

Kadar ne gre za izvirne avtorske prispevke, se naši novinarji podpisujejo s kraticami. Gre za utečeno prakso v Sloveniji in tujini, kjer novinarji uporabljajo za podpisovanje kratice in s tem izrazijo, da so primarni viri drugi mediji oz. agencije. Naj poudarim, da ne gre za

nepodpisovanje člankov, saj so vsi članki na portalu rtvslo.si vedno podpisani, s polnim imenom ali pa s kratico.

Seznam imen novinarjev ter kratice, ki jih uporabljajo, je naveden v celoti na podstrani impresuma MMC.

Kot smo že pred časom napisali, se naši novinarji podpisujejo pod članke s polnim imenom tudi pri vsebinah, ki so povzete po drugih virih/medijih, ki pa so bolj poglobljene, daljše in novinarsko/avtorsko že bolj obdelane.

Poleg zgoraj navedenega naj poudarim še 29.člen Novinarskega kodeksa:

29. Nihče ne sme novinarju brez soglasja pomensko spremeniti, umakniti ali predelati prispevka. Novinar ima pravico podpisovati prispevke. Ni ga mogoče podpisovati brez njegove vednosti ali proti njegovi volji.««

Varuhinja se z razlago urednice ne more strinjati; iz odgovora:

»Ko gre zgolj za tehnično in oblikovno predrugačeno agencijsko novico oz. novico iz zunanjega vira (drugega medija, javnega ali tiskovnega sporočila itd.) podpis s kratico zadošča. To pa ne more veljati za novinarske izdelke, ki so več kot skopa novica z navedbo osnovnih dejstev, torej za poročila, analize, reportaže, povzetke in sploh poglobljene članke, za katere novinar izbere vire, nato iz virov izbere poudarke, iz poudarkov pa ustvari novo vsebino z novim poudarkom, novo strukturo, novim naslovom in podnaslovom ter opremo. Če ob tem v zapis doda osebni jezikovni in poročevalski pristop (izbira ekspresivnih besed, čustven naboj in odnos do tematike), pa sploh ni mogoče govoriti o nevtralni faktografski vsebini, pri kateri avtorstvo ni relevantno.«

O (ne)podpisovanju s polnim imenom in priimkom je varuhinja vprašala tudi odgovorne urednike, pristojne za vsebine na novičarskem portalu MMC, **Manico J. Ambrožič, Živo Emeršič, Gregorja Peternela in Vanjo Vardjana** (ti odgovorni uredniki so navedeni v impresumu MMC). Odgovorni uredniki soglašajo z naslednjo opredelitvijo: **avtorski članki, reportaže in tudi članki, ki so povzeti po drugih virih/medijih, ki pa so bolj poglobljeni, daljši in novinarsko/avtorsko obdelani, morajo biti podpisani.**

Varuhinja se s tem mnenjem v celoti strinja, zato je uredništvu **PRIPOROČILA**:

»Uredništvu priporočam vnovično razpravo in analizo podajanja vsebin oz. avtorskega vložka v nepodpisanih člankih. Ugotovitve in predloge možnih izboljšav dosedanjih pravil pričakujem v enem mesecu.«

Pritožnik je bil z mnenjem odgovornih urednikov in varuhinje zadovoljen.

Komentiranje na spletnem mestu rtvslo.si

Varuhinja je prejela več pritožb, tudi v vednost, glede brisanja komentarjev na spletnem mestu rtvslo.si. Pritožnikom je odgovarjala z nasveti, kako naj stopijo v stik z moderatorji, kje naj poiščejo odgovore na pogosta vprašanja in tudi kodeks delovanja na spletu. Pojasnjevala je tudi dolžnost moderatorjev, da skrbijo za dostojno raven komentiranja na portalu javnega medija.

II. STORITVE

RTV 4D: težave pri časovnem premikanju

Uporabnik **A. Ž.** je pisal v zvezi s težavami s časovnim premikanjem predvajalniku RTV 4D.

»Zanima me zakaj se na 3. programu v živo na RTV4 zadnjih nekaj tednov ne da premikati za 2 uri nazaj po programu, tako kot se pa še vedno da na 1. in 2. programu? In če je možno, prosim, če to lahko uredite.«

Vodja MMC **Luka Zebec** je pojasnil, da zaradi prehoda na drugo tehnološko platformo za spletne prenose ta funkcija nekaj časa ni delovala in da so od 20. 9. vključili (zaenkrat le enourni) časovni zamik za TV SLO 3 in TV Maribor.

Zakaj ni bilo mogoče brati komentarjev?

Dva uporabnika sta spraševala, zakaj 1. septembra ni bilo mogoče brati komentarjev pod novicami o kolesarski Dirki po Španiji.

Želel bi, da nam uporabnikom MMC zaradi nedelovanja komentarjev (ob Wuelti portal navaja 371 komentarjev, mmc pa hkrati odgovarja, da novica nima komentarjev) ponudnik vsaj pojasni, zakaj portal ne deluje, kaj bod RTV naredila, da bo portal deloval in skromno opravičilo zaradi šlamparije.« (**Ž. M.**)

»Tokrat vam pišem zato, ker ste (ne samo meni) precej pokvarili izkušnjo gleanja Vuelte, kjer naša dva korenjaka zaenkrat briljirata. Gre za to, da pod novico ni bilo možno brati komentarjev - pisalo je 100, 200, 300, ... komentarjev, nato pa spodaj: ta novica še nima komentarjev in jih ni bilo moč odpreti. Popravili so vse skupaj šele danes. To se prej ni dogajalo in gre samo še za eno izmed mnogih šlamparij novega portala. Mimogrede, branje komentarjev močno poveča uporabniško izkušnjo ob spremljanju tovrstnih dogodkov in ravno kvaliteta komentarjev (navkljub vse večjemu številu trolov) vas še dela konkurenčnega napram ostalim (kljub temu, da vam je tudi le tega uspelo dodobra zbanalizirati - npr. zvezdice, namesto +/-... kaj je pa to???)«.« (**D. S.**)

Vodja MMC **Luka Zebec**:

»V nedeljo, 1. 9. smo imeli težave z delovanjem portala skozi celotno popoldne. Razlog je bil izpad enega od domenskih (DNS) strežnikov. Iz tega razloga je prihajalo do napačnega prikazovanja komentarjev. Napaka je bila sanirana v večernih urah.

Pričakujemo, da s selitvijo strežnikov na novo infrastrukturo, ki se zaključuje ta mesec, do tovrstnih težav ne bo več prihajalo.

Napaka ni povezana s prenovo vizualne podobe portala. Težave so se pojavljale na vseh spletnih straneh zavoda (tudi npr. na starem portalu).«

I. SPLOŠNO

Ali lahko novinar RTV piše za drug medij?

Varuhinja je prejela pritožbo **D. S.** z vprašanjem, ali lahko novinarji RTV Slovenija pišejo članke za druge medije. Pritožnik je zastavil konkretno vprašanje o objavi na spletni strani Nove24 s podpisom televizijskega novinarja Jožeta Možine in vsebino, povezano s televizijsko oddajo Pričevalci.

»Praksa se mi zdi najmanj neokusna, če že ni protipravna. Da novinarji javnega medija pišejo članke za medij, ki že vrsto let agitira ravno proti javnemu mediju, se mi zdi hudo problematično in stihijsko. Da v člankih povzemajo delo, ki ga z RTV naročnino plačujemo državljani, še bolj.

Zahvaljujem se vam za odgovor, v katerem pričakujem pojasnilo, ali je to v skladu s programskimi načeli zavoda RTV in s protikonkurenčno klavzulo v pogodbi o zaposlitvi.«

Odgovor je pripravila **Živa Emeršič**, odgovorna urednica Kulturno-umetniškega programa, kamor sodi oddaja Pričevalci:

»Sodelovanje redno zaposlenih novinarjev in ostalih pogodbenih sodelavcev TV SLO v drugih medijih urejajo Poklicna merila in načela novinarske etike, po katerih velja prepoved oziroma omejitev sodelovanja predvsem v sorodnih in konkurenčnih medijih. V praksi to urejamo tako, da vsak primer sproti ocenimo in rešimo v pogovoru z nadrejenim urednikom, ki odloči o prepovedi ali dovoljenju za sodelovanje. Načeloma torej velja, da mora vsak novinar imeti dovoljenje svojega nadrejenega urednika, da lahko dela karkoli izven matične hiše, če pa gre za promocijo oddaje, kot je bilo v tem primeru, pa te omejitve ni.

Jože Možina kot novinar in urednik dela v Informativnem programu TVSLO, v UPE Kulturni in umetniški program pa v okviru Dokumentarnega programa avtorsko vodi in ureja spominsko feljtonsko oddajo Pričevalci.

Nova24TV je promocijsko besedilo o vsebini konkretne oddaje Pričevalci povzela po drugih medijih, ime avtorja oddaje pa so pod članek (kot avtorja članka na svoji strani) podpisali brez njegove vednosti.«

Varuhinja je pritožniku sporočila tudi poudarke iz pravnega mnenja glede konkurenčne prepovedi, ki ga je na podlagi pritožbe pridobilo vodstvo RTV.

»Pri tem je vodstvo Zavoda posebej pravno preverilo, ali je šlo za kršitev, glede na to, da RTV Slovenija deluje tudi na spletu in da je bil članek objavljen na spletni strani drugega medija (od koder je bil tudi umaknjen na zahtevo zaposlenega).

V pravnem mnenju piše, da je v novinarjevi pogodbi o zaposlitvi izrecno navedeno, da se konkurenčna prepoved »nanaša izključno na dejavnosti s področja AV produkcije za konkurenčne televizijske in radijske medije, ki delujejo v Republiki Sloveniji«. Ker objava članka na spletni strani »ne sodi med dejavnosti s področja AV produkcije«, zaposleni ni kršil konkurenčne prepovedi. V pravnem mnenju še piše, da v konkretnem primeru ni bilo izkazano, da bi do objave članka v spletnem mediju prišlo »z delavčevim protipravnim ravnanjem (ravanjem v nasprotju s prepovedjo konkurence) oziroma z njegovo vednostjo ali

privolitvijo«, zato bi bilo tudi v tem smislu težko govoriti o kršitvi, ki bi delodajalca upravičevala do povrnitve škode.«

Varuhinja je dodala mnenje na načelni ravni in omenila tudi druge podobne ali sorodne primere, s katerimi se srečuje prek pritožb.

»Menim, da bi **moral biti promocijski postopek enak pri vseh televizijskih (in radijskih) oddajah, torej strokovno voden, organiziran, medsebojno primerljiv in poenoten**. Menim tudi, da bi bilo treba delovati tako, da bi bilo stihijskega in personalnega promoviranja vsebin ali oddaj čim manj. Tako zaradi dilem, ki se lahko porodijo občinstvu ob neki nejasni objavi, kot zaradi "sledljivosti" objav promocijskega besedila oz. ustreznega odzivanja ob napakah ali v primerih, če nek medij besedilo nepooblaščen objavi kot avtorski članek, s podpisom avtorja oddaje. V konkretnem primeru tudi menim, da bi morda kazalo v Pisarni za avtorske pravice RTV Slovenija preveriti, kaj pomeni, če se promocijsko besedilo RTV Slovenija reproducira kot avtorski članek nekega zasebnega medija.

Dodajam informacijo, kako je tematika opredeljena v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike RTV Slovenija. V poglavju z naslovom 21 NAVZKRIŽNI OSEBNI INTERESI, PRAVICE IN DOLŽNOSTI je zapisano, česa ustvarjalcem programskih vsebin ni dovoljeno početi zunaj RTV Slovenija - od nepooblaščen uporabe vsebin, ki nastanejo v okviru Zavoda ("Nihče nima pravice nepooblaščen uporabljati imena, podatkov, intelektualne lastnine, delovnih in osnovnih sredstev RTV Slovenija za zasebno rabo, pridobivanje dodatnega zaslužka ali koristi kogar koli drugega.") do sodelovanja z drugimi mediji ("Delavci RTV Slovenija v svojem prostem času ne smejo sodelovati s konkurenčnimi podjetji enake dejavnosti, če bi s tem škodovali ugledu in interesom RTV Slovenija.")

Kot razumem to poglavje, **velja predvsem načelo vnaprejšnjega dogovora z nadrejenimi, in sicer za vse profitno ali neprofitno javno delovanje, v katerem se zunaj RTV Slovenija uporablja znanje, pridobljeno v okviru RTV.**

Ko gre za novinarje, poznamo denimo primere pisanja kolumn, analiz ali prilog za tiskane medije, pisanje gesel za leksikone ali biografije, predavanja in vodenje delavnic, zelo pogosti pa so tudi primeri, ko na javnih dogodkih - predstavitev knjig, okroglih mizah itd. - nastopajo kot moderatorji ali povezovalci. Menim, da bi v vseh tovrstnih primerih, kakor tudi v primerih, ko gre za promocijo vsebin/oddaje/dejavnosti RTV Slovenija, morali dosledno slediti načelu dogovora z odgovornim urednikom oz. vodjo. Še zlasti je to nujno, ko gre za nastopanje ali predstavljanje ali podpisovanje v vlogi novinarja RTV Slovenija.

S sorodno zadevo sem se kot varuhinja srečala v začetku lanskega leta, ko mi je bilo zastavljeno vprašanje, ali gre v primeru, ko novinar RTV Slovenija vodi neko prireditev, lahko za nasprotje interesov. Takrat je vodja Službe za komuniciranje Polonca Komar napovedala, da bo to področje podrobno urejeno s pravilnikom o komuniciranju, ki ga bodo pripravili v njihovi službi (poročilo za marec 2018, str. 47). **Kot varuhinja močno podpiram pripravo in uveljavitev takšnega pravilnika, tudi zaradi številnih dilem, ki se porajajo ob objavah novinarjev ter drugih sodelavcev in zaposlenih na RTV Slovenija na družbenih omrežjih. O tem sem prejela že veliko odzivov, predvsem z vidika ločnice med zasebnim in javnim delovanje.** Kot varuhinja sem v povezavi s tem vodstvo večkrat pozvala, naj spodbudi pripravo pravil, predvsem pa izpelje strokovno razpravo in izobraževanje o primerjalni praksi v drugih javnih medijih v Evropi. Kot vem, je britanski javni medijski servis BBC prav to poletje dopolnil poklicna merila v delu, ki se nanaša na različne oblike javnega delovanja posameznih skupin zaposlenih. Menim, da konkretna določila prispevajo k transparentnosti ter dobrim in

odgovornim (uredniškim in novinarskim) odločitvam glede ravnanj, ki lahko potencialno škodijo ugledu inštitucije in njeni podobi nepristranskega in kredibilnega medija. Poklicna merila in načela novinarske etike RTV Slovenija so nespremenjena od leta 2000, ko so bila sprejeta. Prenavljajo se že dalj časa, želela bi si, da bi jih prenovili in uveljavili čim prej.«

Varuhinja je zapisala tudi **PRIPOROČILA**:

»Odgovornim urednikom priporočam, da **vztrajajo pri načelu informiranosti, da so torej s takšnimi dejavnostmi svojih sodelavcev, ki bi se lahko kakor koli odražale pri rednem delu, vsaj seznanjeni**, tako pri zaposlenih kot pri tistih, ki imajo drugačne pogodbe o sodelovanju.

Zlasti **objave v različnih medijih, ki jih je mogoče razumeti kot promocijo vsebin/oddaje/dejavnosti RTV Slovenija, naj potekajo v dogovoru med uredniki in programskimi ustvarjalci.**

Vodstvu bom vnovič priporočila, **naj pospeši prenovu Poklicnih meril in načel novinarske etike**, ki poteka od jeseni 2016 in še ni pri kraju. Menim, da bi bilo posebej nujno osvežiti in novi stvarnosti prilagoditi 21. točko Poklicnih meril in načel novinarske etike, saj je zdaj veljavni dokument nastal leta 2000, ko interneta in drugih sodobnih oblik javnega komuniciranja še nismo poznali.

Kot varuhinja bom sodelovala v sleherni tovrstni notranji razpravi, tudi s predlogi in pobudami, tako kot doslej.«

Pritožnik **D. S.** je prosil še za izrecen odgovor glede kršenja programskih načel javnega zavoda.

Varuhinja je odgovorila, da je po njenem mnenju mogoče pritožbo obravnavati le na splošni ravni in ne izolirano od sorodnih primerov.

»Menim, da izkoriščam vse varuhu dostopne kanale za opozarjanje na vse oblike delovanj, ki bi jih lahko razumeli kot kršitve načel nepristranskosti, neodvisnosti, verodostojnosti in izogibanja nasprotju interesov, kot so zapisani v Programskih standardih in Poklicnih merilih in načelih novinarske etike.

Da bi ugotavljali konkretne kršitve, potrebujemo jasna pravila, na podlagi katerih je mogoče vzpostaviti prakso.

S tem namenom spodbujam notranjo razpravo, prenovu Poklicnih meril in oblikovanje ustreznega pravilnika, kot ga poznajo tudi drugi javni mediji.

Programske ustvarjalce pozivam k odgovornemu javnemu delovanju.

Skupaj s predsednico Sveta delavcev sem vodstvo RTV Slovenija pred več kot letom (in tudi še pozneje) formalno pozvala, naj se zadeve loti vsaj z izobraževanji, delavnicami in spoznavanjem tujih praks. Na moj predlog je vodstvo k takšnemu ravnanju pozval tudi Programski svet, s posebnim sklepom.

Tudi na podlagi vaše pritožbe, v kateri izražate skrb za nepristranskost, neodvisnost in kredibilnost javnega medija, bodo vsi pristojni (uredniki, vodstvo) in tudi sodelujoči v programskem nadzoru (člani PS) še enkrat seznanjeni z resnimi dilemami s tega področja, z mojim mnenjem in priporočili. Menim, da bo s tem tudi dosežen namen: vnovičen začetek razprave.«

Varuhinja je v korespondenci navedla tudi nekaj vprašanj o javnem delovanju programskih ustvarjalcev, na katera ni jasnih odgovorov:

- **Kaj je programskim ustvarjalcem in zaposlenim na RTV dovoljeno in kaj ne, ali smejo ob opravljanju svojega dela v javnem mediju povezovati, snovati in voditi dogodke, pisati analize in članke za raznovrstne tiskane ali spletne medije doma in po svetu, nastopati na javnih prireditvah ali celo v oglasih, opravljati sorodno delo prek espejev? Kakšne so omejitve?**
- **Kdaj – če sploh – je lahko glas in/ali obraz javnega medija tudi glas in/ali obraz neke komercialne oglasne/promocijske kampanj?**
- **Ali imajo lahko programski ustvarjalci svoje vloge in bloge in kanale na družbenih omrežjih, tudi o enakih tematikah, kot jih poklicno pokrivajo v javnem mediju? Kako se pri tem zagotavlja nepristranskost? Kje so omejitve pri takšnem delovanju?**
- **Kako je z objavami na družbenih omrežjih, kaj je še zasebno in kaj je že javno, kaj je prav in kaj narobe?**
- **Kako naj v svojem prostem času oz. ob rednem opravljanju svojega dela na RTV Slovenija v javni sferi delujejo tako, da ne bodo kompromitirali svoje profesionalne vloge v javnem mediju (in s tem tudi javni medij v celoti)?**
- **Kako lahko s prostočasnim aktivnim družbenim življenjem in javno prepoznavnostjo morda tudi prispevajo k promociji svojih RTV stvaritev in javnega medija v celoti?**

Z vsemi dilemami in celotno korespondenco je varuhinja seznanila vodstvo RTV Slovenija. Za sodelovanje v razmisleku o ureditvi področja na ravni Zavoda je zaprosila tudi predsednico Sveta delavcev RTV Slovenij **Petro Bezjak** in strokovnjakinjo za področje integritete in transparentnost poslovanja **Simono Habič**. Predlagala bo nadaljevanje notranje razprave.

II. JEZIKOVNA KULTURA

Beseda podkast ni slovenska!

Gledalka **S. R.** je po gledanju Prvega dnevnika 2. septembra (TV SLO 1) izrazila mnenje, da uporaba besede podkast ni ustrezna v slovenskem jezikovnem prostoru.

»Protestiram, ker je napovedovalka Jasna Vreg K., danes, v poročilih na RTV SLO1, ob 13. uri, uporabila izraz, ki v slovenskem jezikovnem prostoru nima mesta: PODKAST! Sedaj že javna RTV, ki jo prisilno plačujemo, packa po slovenščini. Ali res ni mogoče najti slovenskega izraza za ta pojem?«

Varuhinja je v daljšem odgovoru povzela ugotovitve iz obravnave podobne pritožbe pred letom dni (poročilo za november 2018), v kateri so sodelovali jezikoslovci. Pritožnici je pojasnila, da je beseda podkast (podcast) vpisana v Slovar novejšega besedja (fran.si) in da se ne jezikovni svetovalci ne programski ustvarjalci niso odločili za ponujen prevedek *poddaja*, ki je pomensko nejasen in težko izgovorljiv.

Gledalka z odgovorom ni bila zadovoljna, menila je, da bi se morali bolj potruditi v iskanju nove besede.

Jezikovna izobraženost zaposlenih na RTV

Varuhinja je tudi septembra prejela splošna mnenja o znanju in kompetencah programskih ustvarjalcev, tudi o jezikovni izobraženosti. Primer pavšalne pritožbe:

»Kaj bi lahko, lepo prosim, že dopovedali svojim novinarjem, komentatorjem itd., da se za glagoli premikanja uporablja namenilnik (supin), ne nedoločnik (infinitiv). Opažam, da je zadnje čase postala to splošna moda. Vsi se naravnost trudijo izgovarjati (no, pisati tudi) ta nesrečni i, ki ga v kultiviranem govoru niti pri nedoločniku ni nujno izgovarjati, kot se lahko prepričate pri gledaliških igralcih, ampak vaši »mojstri« ga pa ravno namenilniku, kjer ga sploh ni, strašno zavzeto in brez izjeme ponosno prilepijo na konec.

Pa saj je samo drobtinica, ker je teh dokazov tako jezikovne kakor splošne neizobraženosti vaših zaposlenih in neskrbnosti vaše ustanove pri njihovih vzgoji in izobraževanju preveč, da bi se človek spuščal v naštevaje.« (M. M.)

Iz odgovora **varuhinje**:

»Menim, da so kritična razmišljanja in pritožbe koristni le, če pridejo na pravi naslov: k tistemu, ki krši programske standarde ter poklicna merila in načela novinarske etike v javnem mediju, ter k njegovemu nadrejenemu. Prav tako lahko kot varuhinja svojo vlogo opravim le, če je iz odziva nedvoumno jasno, na kaj se nanaša.

Menim, da pavšalni zapisi o splošni nekompetentnosti žalijo vse tiste novinarje, voditelje, povezovalce in druge programske ustvarjalce (med njimi lektorje in jezikovne svetovalce), ki svoje delo brezhibno in predano opravijo. Trditi, da so vsi poklicni pisci in govorniki na vseh osmih radijskih programih, petih televizijskih sporedih ter spletnem portalu in teletekstu neizobraženi in da kar vsi povprek mešajo namenilnik in nedoločnik, je nepošteno. (...) Kot varuhinja posvečam posebno pozornost pritožbam glede jezika in govorne kulture, saj menim, da mora biti javni medij steber zborne slovenščine v državi. Menim, da to vlogo v največji meri tudi zadovoljivo opravlja. Zaradi napak in nedoslednosti, ki jih tudi sama opazim, pa sem spodbudila oblikovanje neformalne skupine za jezikovne smernice, ki se sestane vsakokrat, ko se pojavijo zadrege vsebinske narave. V skupini sodelujejo novinarji, uredniki in lektorji oz. jezikovni svetovalci iz različnih programov RTV Slovenija.«

III. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM

Zakaj posnetek ni podnaslovljen za gluhe in naglušne?

Uporabnik **S. L.** je spraševal, zakaj posnetek z naslovom »Zakaj nizka produktivnost slovenskih podjetij«, ki je bil objavljen v oddaji Televizije Maribor Tele M v spletnem arhivu RTV 4D ni podnaslovljen:

»... kot oseba z okvaro sluha (zelo težka naglušnost, ki mi onemogoča spremljanje tv oddaj s pomočjo sluha) me zelo žalosti dejstvo, da mnoge oddaje v arhivu RTV SLO niso podnaslovljene. Razumem, da jih ni mogoče podnasloviti TAKOJ, ampak da pa oddaja, stara 3 leta in pol ni podnaslovljena, mi je pa nerazumljivo.«

Pisarna varuhinje je pritožniku posredovala daljše pojasnilo glede podnaslavljanja vsebin za gledalce z okvaro sluha:

»Na RTV Slovenija v okviru MMC deluje oddelček Podnaslavljanje za gluhe in naglušne, kjer pripravljajo podnapise za gluhe in naglušne. Podnaslovljene vsebine lahko gledalci spremljate na televiziji, prek Teleteksta (str. 771 ali 772), ali na spletu prek spletnega arhiva RTV 4D, kjer se do podnapisov dostopa z vklopom na oznaki CC. Te vsebine so v arhivu označene s posebnim piktogramom. Verjamemo, da vam je vse to znano, vendar menimo, da je pomembno za razumevanje celotnega konteksta odgovorov, ki jih boste lahko prebrali v nadaljevanju.

Na MMC-ju pripravljajo podnapise za večino oddaj v slovenskem jeziku, ki se predvajajo na 1. in 2. programu TV Slovenija. **Luka Zebec**, vodja Multimedijskega centra je pojasnil, da jim tehnologija omogoča podnaslavljanje TV SLO 1 in TV SLO 2 (torej ne tudi regionalnih TV-vsebin, ki nastanejo na TV Koper in TV Maribor):

»V MMC-jevem oddelku podnaslavljamo oddaje, za katere lahko podnapise prikazujemo na teletekstu. Informativne oddaje, ki potekajo v živo, podnaslavljamo v živo, druge oddaje pa vnaprej (če je to časovno mogoče) oz. za potrebe ponovitev.

Tehnološke možnosti za delo imamo vzpostavljene le za programa TV SLO 1 in TV SLO 2. Vzpostavitev in vzdrževanje te tehnologije je v domeni TV produkcije TVS.

V primeru oddaje, ki jo omenja uporabnik (Tele M) bi, ker gre za informativno oddajo, ki je predvajana v živo, morali imeti tehnologijo za podnaslavljanje vzpostavljeno v RC Maribor, saj podnaslavljanje v živo "na daljavo" ni mogoče. Ob tem bi dodal, da gre za relativno drago opremo.

V spletni arhiv naložimo le podnapise za oddaje, ki jih podnaslavljamo vnaprej, informativnih oddaj, ki jih podnaslavljamo v živo pa ne, saj podnapisi niso popolni. Izjema sta oddaji Dnevnik ter Odmevi, za kateri "preko noči" pripravimo podnapise in jih naslednji dan uredimo ter naložimo tudi v spletni arhiv. To delo opravljamo na pobudo Odbora za invalidske vsebine, za kar smo dobili posebej odobrena sredstva s strani vodstva.

Oddajo bi bilo sicer možno podnasloviti izključno za internet, a tega dela v MMC-ju ne opravljamo. Če bi to želeli, bi bilo potrebno vzpostaviti ustrezno (cenejšo) opremo ter zagotoviti sredstva oz. kader, ki bi opravljal to delo (bodisi v MMC-ju ali v RC Maribor).« Odgovorni urednik TV Maribor, **Tomaž Karat**, je pojasnil, da so nekatere vsebine na TV Maribor sicer predvajane v tehnikah dostopnosti:

»Na TV Maribor za gluhe in naglušne poskrbimo s podnaslavljanjem reportaž, ki jih pripravljamo o njihovem življenju in delu, sicer pa za oddaje, ki gredo "v živo" nimamo resursov, s katerimi bi njihovo vsebino lahko prenesli do gluhih in naglušnih s pomočjo podnapisov.

Že nekaj let pa si je na programu TV Maribor moč prireditvev Bob leta v živo ogledati z znakovnim jezikom in upam, da bo tako tudi v prihodnje.« Na vprašanje varuhinje, kdo pripravi seznam oddaj, ki so podnaslovljene in ali se lahko spreminja, je direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak** odgovorila, da se vodstvo TV SLO s Službo za dostopnost na letni ravni dogovori, kaj se podnaslavlja.«

IV. OGLAŠEVANJE

Sporen oglas z zdravstveno vsebino?

Predstavnica **Nacionalnega inštituta za varovanje zdravja** (NIJZ) Urška Blaznik je varuhinji v vednost poslala opozorilo glede TV-oglasa za prehransko dopolnila proizvajalca iz Švice.

» Že dalj časa (vsaj od leta 2016) predvajate oglasna sporočila, ki so povezana s preprečevanjem oziroma zdravljenjem bolezni povezanih z obrabo sklepov, kar pa skladno s Pravilnikom o prehranskih dopolnilih (Uradni list RS, št. 82/03, 44/04, 72/05, 22/07, 104/10 in 66/13), 7. člen) in z Uredbo EU št. 1924/2006 o prehranskih in zdravstvenih trditvah na živilih, ni dovoljeno.«

Varuhinja je predstavnico NIJZ povabila na sestanek, saj se želi podrobneje seznaniti s predpisi s področja. V odgovoru pa je zapisala:

»Direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak** mi je tudi v tem primeru zagotovila, da vse oglase pregledajo in ukrepajo, če opazijo kar koli spornega. Tako bi ravnali tudi v tem primeru, če bi se izkazalo, da gre za sporno objavo. Direktorica sicer meni, da bi bilo v konkretnem primeru smiselno ukrepati prek slovenske oglaševalske zbornice (SOZ). V Kodeksu oglaševanja namreč piše: »Oglaševanje mora biti zakonito, dostojno, pošteno in resnično. Oglaševanje mora biti zasnovano odgovorno do potrošnikov in do družbe«. SOZ lahko ukrepa pri oglaševalcu, ki je posredoval sporne oglase in prepreči distribucijo preko vseh medijev, saj je teh oglasov na komercialnih TV-postajah mnogo več, kot na TV Slovenija.«

V. RTV PRISPEVEK

Zakaj moram plačevati prispevek, čeprav ne gledam televizije?

Varuhinja je tudi septembra prejela vprašanja, zakaj morajo plačevati RTV-prispevek, če ne gledajo televizije. Prejela je tudi dve pritožbi glede novega obračunavanja RTV prispevka: Primer pritožbe:

»Jaz vas ne gledam (že približno 10 let) in vas ne želim gledati. Saj ne rečem, da je vse slabo, ampak dokler ni vse dovolj dobro, pač ne. To, kar gledam, plačam. Brez problema, oziroma pretehtam ali je vredno ali zdržim brez.

Imam pa (trenutno) internetni paket s televizijo, čeprav je ne gledam in nimam nič priključenega, ker imam tako lahko boljši/hitrejši internet (za isto ceno).

Internet pa potrebujem in ga želim imeti. Zakaj (npr.) niso dostopi do RTV vsebin preprosto zaščiteni z gesli? Če gledaš, plačaš in če plačaš lahko gledaš? Ali ni tako najbolj preprosto? Zakaj je potrebno ljudem vedno komplicirati življenje? Npr., zdaj moram jaz ponovno od operaterja do operaterja in iskati nek vsaj približno spodoben internet. Človek ima občutek, da ga dobesedno posiljujejo s to televizijo.

Še iz RKC se menda lahko trajno izpišem, le od RTV prispevka se ne morem trajno ločiti.....«
(A. V. T)

Varuhinja pritožnike v konkretnih zadevah preusmeri na Službo za RTV prispevek. Ob tem poda splošno pojasnilo. Primer odgovora **varuhinje**:

»Kot lahko izluščim, sprašujete, ali se RTV prispevek plačuje tudi v primeru, če ne gledate televizije. Na to vprašanje vam bodo kompetentno najbrž odgovorili pristojni z drugih dveh naslovov, sama lahko podam le načelno pojasnilo, da RTV prispevek (12,75 evra na mesec) ni plačilo za gledanje televizije, ampak za celotno storitev javnega medijskega servisa, ki poleg televizijskih kanalov obsega še radijske programe, spletni portal, glasbeno produkcijo, dostopnost za gluhe in slepe itd.

Če pa pišete glede informacije o načinu obračunavanja RTV prispevka po novem, tudi nisem pravi naslov, posredujem pa vam povezavo z informacijami.«

VI. VARUHINGJA

Skupina za poenotenje jezikovnih smernic

V okviru Skupine za poenotenje jezikovnih smernic na RTV Slovenija, ki je nastala na pobudo varuhinje in jo koordinira **Anja Nab Huš**, je nastala jezikovna smernica glede podnaslavljanja anonimnih slovenskih govorcev s tonsko spremenjenim glasom v televizijskih programih. Smernica se uporablja, kadar je govor tonsko spremenjen, zato da se prikrije identiteta sogovornika. Ker ima pisani jezik druge zakonitosti kot govoreni, lahko pride do razlik med tem, kar je govorec izjavil, in tem, kar je zapisano v podnapisu. Smernica naj bi služila v oporo in pomoč pri morebitnih dilemah, ki se pri tovrstnem podnaslavljanju lahko pojavijo.

Smernica je v **PRILOGI** na str. 40

PRILOGA

Jezikovna smernica glede podnaslavljanja anonimnih slovenskih govorcev s tonsko spremenjenim glasom v televizijskih programih

1) UVOD

Govor slovenskih govorcev v televizijskih programskih vsebinah podnaslavljamo, če je nerazločen. Prednostno merilo pri odločanju, ali sogovornika podnasloviti, je razumljivost. Ker ima pisani jezik druge zakonitosti kot govorjeni, lahko pride do razlik med tem, kar je govorec izjavil, in tem, kar je zapisano v podnapisu. Stremimo k temu, da je razlik čim manj in da ohranimo sporočilo povedanega.

Smernica v nadaljevanju se uporablja, kadar je govor tonsko spremenjen, zato da se prikrije identiteta sogovornika.

2) SMERNICA

2.1 Če podnaslavljamo slovenske govorce, naj bo zapis kolikor se da približek povedanega. Pri tem načeloma upoštevamo pravila zbornega jezika, s prvinami knjižnega pogovornega jezika na področju leksike. Prednostnega pomena je, da podnapis prenese informacijo in vsebino povedanega, ob tem pa naj se ohranita stil in čustveni naboj povedanega. Po potrebi, med drugim zaradi upoštevanja bralne hitrosti, opuščamo zapis medmetov, mašil in nekaterih zaimkov, če to ne okrne sporočilnosti vsebine.

2.2 Izjavo slovenskega govorca zapiše avtor vsebine. Podnaslove oblikujejo avtor programske vsebine, prevajalec in lektor. Če se o zapisu ne strinjajo, o tem odloči urednik vsebine.

STATISTIKA

	SEPTEMBER 2019	AVGUST 2019	SEPTEMBER 2018
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
SKUPAJ	69	32	49
Informativni program	18	10	25
Kulturno umetniški program	31	4	7
Razvedrilni program	4	1	3
Športni program	6	0	2
Program plus	9	7	3
Ostalo	1	10	9
REGIONALNI CENTER / TV program	1	2	2
Televizija Koper	0	2	2
Televizija Maribor	1	0	0
RADIO SLOVENIJA			
SKUPAJ	11	0	16
Radio Prvi	7	0	10
Val 202	3	0	6
Ars	0	0	0
Koper	0	0	0
Ostalo	1	0	0
MMC			
SKUPAJ	19	12	13
Vsebine	16	10	8
Storitve	3	2	5
RTV SLOVENIJA			
SKUPAJ	36	36	38
Jezikovna kultura	4	4	0
Oglaševanje	2	3	2
Dostopnost in prilagojeni programi	1	0	1
RTV prispevek	3	0	0
Tehnične zadeve	0	7	1
RTV SLO - splošno	4	0	8
Programski svet	0	0	0
Varuhinja	0	0	3
Ostalo	2	3	12
Zavrnjena obravnava	20	19	11
VSI ODZIVI	136	82	118